

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

**Ekonomicko-geografický kontext dominance
fotbalových týmů z pohárové Evropy**

**Core-periphery relationships in the environment
of European football**

Michal Veit

Plzeň 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Ekonomicko-geografický kontext fotbalových klubů z pohárové Evropy“

vypracoval/a samostatně pod odborným dohledem vedoucí/vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne: 23. 4. 2023

v. r. *Michal Veit*

Zásady pro vypracování práce

1. Diskutujte teorie skupiny jádro-periferie, zejm. teorii nerovnoměrného rozvoje.
2. Představte hlavní evropské rozvojové osy.
3. Vyberte relevantní fotbalové kluby, které se evropských pohárů zúčastnily v posledních 10 letech.
4. Liniemi a kartograficky identifikujte vzájemně odehrané zápasy mezi kluby ze skupinových a vyřazovacích fází tří evropských pohárových soutěží.
5. Interpretujte výsledky v kontextu ekonomické výkonnosti evropských regionů dle adekvátních ukazatelů (např. HDP/obyv.).

Poděkování

Na této straně bych rád poděkoval především panu Mgr. Martinu Kebzovi za jeho cenné připomínky, čas, který mi věnoval během konzultací a odborný dohled v průběhu zpracování mé bakalářské práce

Obsah

Úvod	6
1 Teoretická část	7
1.1 Teorie skupiny jádro – periferie	7
1.1.1 Uvedení do tématu	7
1.1.2 Vzájemné ovlivňování přístupů	8
1.1.3 Teorie světového systému	8
1.1.4 Teorie exportní základny	10
1.1.5 Teorie růstových pólů	13
1.1.6 Harrodův-Domarův růstový model.....	15
1.1.7 Teorie kumulativních příčin.....	16
1.1.8 Teorie nerovnoměrného rozvoje	17
1.1.9 Teorie polarizovaného rozvoje	21
1.2 Hlavní evropské rozvojové osy	22
1.2.1 Modrý banán	23
1.2.2 Červený banán	25
1.2.3 Zelený banán.....	26
1.2.4 Zlatý banán	27
2 Metodická východiska	28
3 Evropské klubové soutěže	33
3.1 Systém soutěží.....	33
3.2 Kvalifikace účastníků	34
3.3 Vymezení území.....	35
3.4 Omezení vzájemných zápasů	36
4 Analýza vzájemných interakcí fotbalových klubů v ekonomickém kontextu.	38

4.1	Liga mistrů	45
4.2	Evropská liga.....	50
4.3	Evropská konferenční liga.....	55
	Závěr	61
	Seznam užitých zdrojů	63
	Seznam tabulek	67
	Seznam obrázků.....	68
	Abstrakt	69
	Abstrakt	
	Abstract	

Úvod

Ekonomicko-geografický kontext dominance fotbalových týmů z pohárové Evropy je do značné míry ovlivněn vzájemnými závislostmi mezi zeměmi jádra a zeměmi periferií. Tyto závislosti jsou formovány v množství teorií regionálního rozvoje, které popisují vzájemné vztahy právě regiony jádra a regiony periferie. Mezi teorie, jež se v tomto oboru nejvíce proslavily patří například mimo jiné také: Teorie světového systému, Teorie exportní základny, Teorie kumulativních příčin a zejména Teorie nerovnoměrného rozvoje. Autory těchto teorií jsou známá jména jako: Immanuel Wallerstein, Gunnar Myrdal nebo Otto Albert Hirschmann. Těmito teoriemi, a mnohými dalšími, včetně jejich vzájemného prolínání se tato práce zabývá ve svém teoretickém zarámování.

Tyto teorie se v praxi vyskytují ve všech světových (makro)regionech a výjimkou není ani Evropský kontinent. Nejznámějšími evropskými rozvojovými osami jsou například: modrý, červený, zelený nebo zlatý banán, a dále to jsou koncepty jako zelený hrozen nebo Evropa sedmi bytů. I těmito rozvojovými osami se práce ve svých kapitolách teoretického zarámování zabývá.

Klíčovým termínem užívaným v průběhu analytické části práce bude termín „Pohárová Evropa“, tou jsou ve fotbalové terminologii myšleny tři mezinárodní soutěže, hrány každoročně napříč evropským kontinentem. Jedná se tedy o soutěže: Liga mistrů UEFA, Evropská liga UEFA, a v roce 2021 nově vzniklá – Evropská konferenční liga UEFA. Týmy se do těchto soutěží kvalifikují vždy na základě umístění v posledním odehraném ročníku své tuzemské soutěže nebo vítězstvím v domácím poháru.

Na základě klíče popisovaném v metodické kapitole byl uskutečněn relevantní výběr dostatečného množství fotbalových klubů, jež se vřazovacích fázích vybraných evropských fotbalových soutěží účastnily mezi lety 2012-2022. Na základě těchto dat a zjištěného počtu vzájemných utkání mezi jednotlivými městy za sledované období byly vyhotoveny kartografické výstupy. Na základě takových výstupů byla poté interpretována závislost jednotlivých regionů na výši HDP/obyv. v každém z regionů (viz. metodická kapitola)

1 Teoretická část

1.1 Teorie skupiny jádro – periferie

1.1.1 Uvedení do tématu

Neoklasické trendy přikládají důraz faktorům ovlivňující stranu nabídky a současně opomíjejí důležitost okolností na straně poptávky (Chisholm, 1990). Důležitost poptávky po výrobcích, které se v daném regionu vyrábí je naopak příkladem teorie regionálního rozvoje skupiny jádro – periferie, kde jsou obsaženy také prvky chápání ekonomiky dle Johna Maynarda Keynesese.

Takovéto chápání ekonomiky začalo převládat v druhé polovině 20. st. Jakýmsi hnacím motorem teorií regionálního rozvoje byla v těchto dobách považována přítomnost nerovnováhy na trhu a širší poptávky po výrobcích v jiném regionu, než ve kterém se vyrábí – tj. růst exportu z daného státu (regionu).

Samotný John Maynard Keynes nepřikládal ale problémům na regionální úrovni téměř žádný význam (Blažek & Uhlíř, 2011). I přes tento fakt se ale právě Keynesova teorie stala páteří pro velké množství návrhů, které byly použity v teoriích regionálního rozvoje, a také na úrovni regionálního bádání (Chisholm, 1990).

Dle J. M. Keynesese je pro sféru regionálního rozvoje velkým přínosem zařazení pojmu multiplikátor, tedy odezvy ekonomického systému, které navazují na podněty. Multiplikátor jako pojem se zakládá na automatickém, přesto zcela velmi důležitém poznatku, a to že všechny náklady jsou zároveň také příjmem pro někoho jiného (Armstrong & Taylor, 1993). S narůstajícími výnosy se také navyšuje spotřeba.

K tomuto faktu je ale třeba podotknout, že se spotřeba s navyšujícími příjmy sice v absolutním množství navyšuje, kdežto v relativním množství by mohl díl spotřeby na výnosech upadat. Účinek multiplikátoru lze tedy chápat jako mechanismus, který dává kladnou zpětnou vazbu (Blažek & Uhlíř, 2011). Tyto multiplikátory se ale nevyskytují pouze ve finančním sektoru, ale i v jiných sférách, například co se týče sektoru zaměstnanosti. Návrh multiplikačního efektu se stal určujícím pojmem několika generací modelů regionálního rozvoje.

1.1.2 Vzájemné ovlivňování přístupů

Jedním z předchůdců Immanuela Wallersteina byl například německý filozof a publicista Karl Marx, který je autorem děl: Ekonomicko-filozofické rukopisy a Komunistický manifest. Tyto Marxovy teorie patřily k hlavním Wallersteinovým inspiračním zdrojům. Pravdou je, že na časové ose si jsou obě teorie poměrně vzdáleny vzhledem k tomu, o jak progresivně měnící směr se jedná.

Dalším, kdo by se dal považovat za jakéhosi předchůdce autora první zmíněné teorie je francouzský historik Fernand Braudel, který je zakladatelem pojmů jako „světová ekonomika“ nebo „dlouhé trvání“. Braudel se ve své teorii zabýval zkoumáním vývoje evropského kapitalismu ve středověku (Tomek, 2019).

Braudel Wallersteina inspiroval svým přikládáním důležitosti dlouhému trvání sociálních proměn, a také historickému významu geopolitických faktorů. Podobnými předměty zájmu jako Braudel se zabýval i další autor, který Wallersteina inspiroval, ale nebyl oproti již zmíněným autorům natolik známý, a to polský historik Marian Malowist (Tomek, 2019).

Existuje velký počet vzájemných propojení mezi jednotlivými myšlenkovými směry jednotlivých autorů. Například Teorie světového systému je propojena se školou Annales jakýmsi úplným pojetím historického vývoje, a s marxismem Teorie světového systému spolu klade význam konfliktům mezi společnostmi. Snahou Immanuela Wallersteina také bylo vymezit se proti dosavadní teorii modernizace.

Wallerstein ve své teorii podotýká, že ve 13. st. se centrum světové ekonomiky vyskytovalo v Nizozemí, v 17. st. lze toto centrum nalézt v Londýně, a v 19. století se z Londýna přesunulo směrem do Spojených států amerických.

Ve své teorii se pak zaměřuje na rozdělení států světa, dle jejich vlivu na koloběh světové ekonomiky, technické vyspělosti a vlivu na ostatní státy. Tato teorie, jak již bylo zmíněno, se zaměřuje na rozdělení států do jednotlivých skupin.

1.1.3 Teorie světového systému

Tato teorie popisuje vzájemné poměry mezi státy světa, a její formování započalo v druhé půli 20. století. Zakladatelem této teorie, a jejím a hlavním šířitelem byl americký

sociolog Immanuel Wallerstein. Teorie se postupně zaobírá všemi časovými obdobími a vrací se tak až do 16. století.

Tato teorie se časem vyvíjela, a jako její základ posloužilo vícero myšlenkových směrů. Jedním ze zmíněných děl, které tuto teorii inspirovaly byla teorie závislosti, odkud pocházejí termíny jako jádro nebo periferie. Wallerstein oproti teorii závislosti přichází s pojmem semiperiferie. Tento pojem slouží jako mezistupeň právě mezi jádrem a periférií.

Prostorové vymezení

V případě států jádra se jedná o státy, které mají velký vliv na koloběh světové ekonomiky, jsou technicky vyspělé a velký podíl kapitálu směřuje do oblasti vývoje a inovací. Na opačném pólu se nachází právě státy periferie. V tomto případě se jedná právě o státy, které mají výrazně slabší ekonomiku, jsou oproti státům jádra zaostalé, a ve většině případů poskytují právě státům jádra levnou pracovní sílu a své zdroje.

Mezi těmito dvěma kategoriemi se nachází státy semiperiferie, jedná se o státy se střední úrovní pokroku. Často se podílejí na zprostředkování vzájemných vztahů právě mezi státy jádra a periférií. Oproti státům periferie mají státy semiperiferie lepší technickou vybavenost a celkovou infrastrukturu. Často se tyto země, stejně jako státy jádra podílejí na vykořisťování periférií. Tyto závislosti se projevují v mnoha společenských oblastech (Wallerstein, 2004).

Časové dimenze

Vyjma prostorového vymezení celé teorie ji autor vymezuje také časově, a sice na čtyři, po sobě jdoucí etapy, které následují chronologicky. Prvním časovým faktorem jsou cykly – jedná se o přetrvávající výkyvy v ekonomice, kdy nastává pokaždé recese, a poté opět nárůst. Jako příklad se dá považovat křivka vývoje ekonomiky za delší časové období, a to například za období padesáti let.

Jako druhý časový faktor jsou trendy. Tyto trendy mají za úkol zobrazovat dlouhodobé směřování ekonomického vývoje. V pořadí třetím časovým faktorem je kontradikce, jedná se o rozpory, které vycházejí ze systému samotného. Tento faktor popisuje, že to, co je dobré pro společnost krátkodobě, nemusí být dlouhodobě. Stejně tak i naopak, že to, co je pro společnost dobré dlouhodobě, nemusí být krátkodobě. Posledním, čtvrtým

časovým faktorem je krize, kdy se jedná o stav, který se vyskytuje pouze v případě, kdy se sejdou všechny tři předchozí faktory. V takové fázi dochází k nenávratnému selhání celého systému, kdy ekonomika již není schopna vrátit se do předchozí podoby a dochází k zániku celého systému (Wallerstein, 2004).

Wallerstein je také zakladatelem termínu kapitalistická světoekonomika. Tento pojem se od klasické světové ekonomiky liší svým přikládáním důrazu celé jedné jediné, a to světové ekonomice. Toto pojetí ekonomiky je klasickým rysem kapitalismu. Do krize se dle autora začala dostávat počátkem 20. století během Říjnové revoluce v Rusku, a s ní i celkový ekonomický systém na mezinárodní úrovni (Wallerstein, 2004).

1.1.4 Teorie exportní základny

Autoři Uhlíř a Blažek (2011) uvádějí, že se počátkem 20. století mezi regionálními modely začal objevovat nový element, a sice dělení zaměstnanosti v základním – tedy exportním sektoru, a doplňkové (obslužné) sféře sledovaného regionu.

Tyto modely predikovaly postupný vývoj od primitivních ekonomik, (které byly soběstačné), nejdříve k ekonomickým systémům s vyšší úrovní specializace. Takovéto vyšší zaměření bylo tedy dle autorů Blažka a Uhlíře (2011) umožněno zejména rozmachem dopravní infrastruktury a obchodu.

V další fázi následně dochází v souvislosti s rozmachem obchodů uvnitř regionu ke změně na specializovanější podoby zemědělství. V předposlední fázi poté nastává industrializace, a to zejména v těch sférách, které blíže souvisí se zemědělstvím. V páté etapě, která je poslední, dochází k vyšší úrovni specializace i v jiných sférách, které se zaměřují na vývoz zboží – tedy na export.

Douglas C. North ale takovouto koncepci odmítá zaprvé z toho důvodu, že nedává vysvětlení příčin změn a růstu (důvodem je rozpor s historickým vývojem Spojených států amerických a mnoha dalších států). Podle Northa (1955) zastávala podstatnou roli ve vývoji regionů USA velikost poptávky na světovém trhu po produktech, které se daly v daném regionu vyprodukovat – např: obilniny, dřevo atp.

Ze své analýzy časového vývoje na případu amerických regionů North (1955) vydedukoval určující postavení exportu, a zároveň varoval před možností, že některé regiony nemusí v průběhu svého vývoje procházet všemi vývojovými fázemi,

ale že mohou také více vývojových fází přeskochit, a tím se dostat rychleji do poslední vývojové fáze, ve které nastává markantní zaměření na rozmach vývozu.

Rozkvět regionu závisí dle autorů Blažka a Uhlíře (2011) převážně na možnostech vyrobit takovou komoditu, která bude úspěšná, co se exportu týče. North (1955) uvádí, že zatímco je zájem po daných komoditách vnějším faktorem, tak náklady na výrobu a dopravu již nikoli. Ve spojení s tímto North (1955) přikládá důraz vnějším úsporám, a to i aglomeračním výhodám, které jsou bezpochyby zcela zásadní.

Páteří Northova konceptu je dělení ekonomiky do hlavních – dvou sektorů. Do vývozního sektoru, do kterého jsou započítány také sféry, které mají na starost běžný chod odvětví základního sektoru, tedy exportního. Za hlavní „požadavky“ Northovy teorie lze považovat zaprvé, že definice regionu by měla spočívat v území se společným vývozním zázemím.

Jako druhou podmínku Northovy teorie je nutno zmínit, že závisí na úspěšnosti exportu produktů z daného regionu pro stanovení jeho ekonomické síly. Třetím požadavkem je dle Northa (1955), aby vývozní základna byla nejdůležitějším činitelem, který je určující pro celkový příjem v daném regionu. Tímto je určován také vývoj obslužných funkcí a atraktivity regionu z hlediska obytné funkce. Jedná se o souvislost, která dává z logického hlediska smysl, Northova teorie ale tento fakt potvrzuje.

Dle Northa (1955) nemusel být export zaměřen čistě na průmysl a výrobu z něj plynoucí, ale také na primární či terciární sektor. Povaha vývozního zboží či služeb bude ovlivňovat také celkovou ekonomiku v celém státu nebo regionu.

Pokud budeme přikládat důraz odlišným charakteristikám států (regionů), a také jejich rozdílným podmínkám z pohledu produkce různých druhů vývozních produktů, a na to navazujícího proudění investic, musí být dle Northa (1955) vývoj regionů v každém případě nestejněměrný. S navyšující se úrovně regionů ale také budou růst jejich našetřené úspory a bude se navyšovat objem jejich kapitálu.

Tento kapitál může následně proudit nejen do vývozního sektoru, ale také do jiných sfér. Dále se navyšuje také vzájemná interakce mezi jednotlivými sférami v daném regionu. U starších regionů, které mají již tradici je tedy vývozní sektor hůře odlišitelný než u regionů, které takovouto tradicí nedisponují. Za nejdůležitější nástroj, jenž působí v dlouhodobém časovém horizontu krok po kroku na vyrovnávání odlišností mezi regiony považuje North přemístitelnost výrobních faktorů.

Kritika tohoto modelu je podložena faktem, že tento model byl podepřen zkoumáním někdejšího vývoje Spojených států amerických. Jedním z nejhlásitějších kritiků této teorie byl Charles Tiebout (1956), jenž odmítal zejména Northovův pohled na klíčové postavení vývozu v kontextu rozvoje regionů.

Již zmíněný Charles Tiebout je zastáncem názoru, že se vykytují i další podstatné příčiny růstu, a také, že úkolem vývozu není za každých okolností nejvíce významná pro daný region. Jako názorný úkaz Tiebout (1956) uvádí příklad Evropy, jejíž vývoj nebyl v žádném případě určujícím způsobem ovlivňován exportem zboží nebo komodit.

Jako příklad činitele, který významně ovlivňuje tento růst Tiebout (1956) zmiňuje soukromé investice a náklady, které se vážou na stavební výrobu, a také migraci jejímž hnacím motorem jsou mimoekonomické důvody. Dle Blažka a Uhlíře je tedy za jistých okolností možné, že region je schopen zaznamenat ekonomický růst i v případě, že se množství exportovaného zboží z regionu nikterak nezmění.

K Northově názoru, že region je schopen v určitých případech vynechat některé etapy vývoje Tiebout (1956) dokládá, že se jedná o „příležitost“, která je podmíněna tím, o jaký typ ekonomiky se jedná. Příležitost k přeskočení některé vývojové etapy se zde nachází pouze pokud region nebo stát praktikuje ekonomiku otevřenou.

North (1955) ke konci svého díla nastiňuje, že z delšího časového hlediska se nerovnosti mezi jednotlivými regiony snižují, a to například i z důvodu snazší přemístitelnosti výrobních faktorů.

Northovu teorii exportní základny (1955) si lze v prostředí fotbalových klubů představit například jako přestupy jednotlivých hráčů mezi kluby. Bližším příkladem je tak rozvinutí mladého talentu v některé ze zemí například třetího světa – v Africe nebo Jižní Americe, a jeho následný transfer do jednoho z nejúspěšnějších klubů dané země, a poté povětšinou na evropský kontinent. Tento proces s sebou přináší povětšinou astronomické finanční prostředky klubům, které konkrétního hráče vchovaly.

Pro některé kluby z více chudinských poměrů pak mohou být i jednotlivá procenta z přestupových částek daných hráčů zdrojem financí na dlouhou dobu. Tyto přestupy fotbalových talentů se ale neodehrávají pouze ze zemí, které jsou málo ekonomicky rozvinuté, i když zde je ten příklad nejvíce markantní, ale odehrávají se také na úrovni kontinentu nebo dokonce státu.

I v tomto případě platí, že určitá procenta z přestupové částky směřují do mateřského klubu hráče – tedy do klubu, který hráče vychoval. Výchova mladého fotbalového talentu, je pak pro část fotbalových klubů, zejména právě ze zemí, které jsou málo rozvinuté hlavním zdrojem financí klubové pokladny.

Na příkladu České republiky je asi nejvýstižnějším příkladem přestup českého reprezentanta Tomáše Součka z pražské Slavie do londýnského West Hamu. Tento přestup se celkově vyšplhal v přepočtu téměř na půl miliardy korun – přesněji 429 milionů korun (Streichsbierová, 2020). Majitel pražského klubu se již dříve zavázal, že pokud dojde k přestupu již zmiňovaného hráče, bude jeho mateřskému klubu (Havlíčkově Brodu) vyplacena částka ve výši deset procent, z celé přestupové sumy.

Do Havlíčkova Brodu, jenž je právě fotbalovým klubem, který Tomáše Součka odchoval tak doputovalo 43 milionů korun. Jedná se o částku, která by pokryla provozní náklady havlíčkobrodského klubu na deset let (Jíra, 2021). Klub se vyjádřil, že zmíněné peníze budou použity na investice do budoucna.

1.1.5 Teorie růstových pólů

Jedná se o velmi důležité koncepty, které vznikly koncem první poloviny 20. století. Jedná se o teorii růstových pólů, a o teorii kumulativních příčin. Tvůrci těchto zmíněných modelů považují nesymetrický rozvoj za samozřejmý, zatím co představitelé teorie rovnoměrného rozvoje naopak (Borts & Stein, 1964).

Právě teorie růstových pólů se proslavila jako jedna z nejvíce známých modelů v oblasti regionálního rozvoje. Jedním z důvodů, proč se tak stalo bylo, že Perroux ve svém nejvýznamnějším díle (Perroux, 1950) vysvětluje póly růstu spíše v praxi a popisuje jejich vazby na ekonomická odvětví.

Obor regionálního rozvoje se stal odvětvím, kde byla tato teorie použita v praxi. Regionálním hlediskem Perrouxovy teorie se pak dále zabývali i další autoři. Převedení Perrouxova modelu například do formy tabulek bylo velmi zkritizováno Lasuénem (1969). Důvodem jeho kritiky byl odklon od konceptu, jehož autorem je Schumpeter.

Na rozvíjení Perrouxova modelu se podílel J. Boudeville ve své práci z roku 1966. Jejím cílem bylo sjednocení Perrouxovy teorie s teorií, jejímiž autory jsou Christaler a Lösch. Boudevillova teorie poté nesla název teorie růstových center a os. Boudeville ve své teorii (Boudeville, 1966) predikoval, že v zemích, kde jsou hnací odvětví lépe umístěna, budou

kvůli predikovaným kontaktům společností hnacích odvětví s ostatními společnostmi ze stejné lokality více prosperovat i jiné společnosti.

Blažek a Uhlíř (2011) uvádějí, že na počátku druhé poloviny 20. století se stal model růstových center podkladem pro potřebné kroky, které jsou součástí regionální politiky v nejrůznějších regionech. Za hnací odvětví považoval například automobilový, hutní a chemický průmysl.

Rozmístění některých nově vzniklých výrobních podniků bylo v jistých situacích směřováno do rozvojových oblastí, aby vznikly lepší podmínky i právě pro rozvoj tohoto regionu. Toto ale nepřineslo nikterak přesvědčivé výsledky, a ty tak přetrvávaly za predikcemi. Jako jeden z důvodů nezdařeného využití modelu pólů růstu uvádí Parr (1999) nedělení rozdílů mezi přirozeným a uměle vytvořeným růstovým pólem.

Dle Blažka a Uhlíře (2011) bylo opakovanou příčinou nezdaru této teorie nedostatečné kladení důrazu na rozměry nově vybudovaného centra. Rietveld (1994) mimo jiné uvádí, že příčinou nedostatečných výsledků aplikování tohoto modelu v praxi mohlo být nedělení rozdílů mezi „přirozenými“ a „umělými“ vlastnostmi takového centra.

Richardson (1979) varuje před eventualitou nepřikládání dostatečné pozornosti časovému hledisku, kde se projevuje kladný zásah regionální politiky, jenž je založena na teorii růstových pólů. Dle aktuálních poznatků je očividné, že ani více než čtyři dekády od tohoto výroku se nejedná o užití této teorie, které by bylo zásadně přesvědčivé. Již zmíněný Lasuén (1969) kritizoval nedržení se schumpeteriánského konceptu zavedení ve smyslu hnacích motorů.

Perroux byl zpočátku o důležitosti nových inovací, a jejich rozšiřování přesvědčený, jak sám dokládá ve svém prvním významném díle (Perroux, 1950). Již ve svém následujícím díle (Perroux, 1955) od takového modelu (možná i nevědomě) ustupuje. Uskutečnění takové politiky, která přímo vyplývá z Perrouxovy teorie, Lesuén pokládal za plýtvání prostředky, a také navrhoval svůj vlastní koncept takové politiky, která byla založena na určujících úkolech inovací v oblasti dalšího vývoje ekonomických systémů. Lesuénovo pojetí o tom, jak by měly vypadat postupné představy o ekonomickém pokroku vypadají takto:

- 1) Vznik nových inovací
- 2) Šíření znalostí o inovacích
- 3) Implementace inovací

I z důvodu, že inovace se rozšiřují jen ve velice malém počtu regionů, je účelem regionální politiky nápomoc šíření implementace inovací. Pro dosažení takového záměru Leusén navrhoval velmi flexibilní přístup k regionální politice.

Sám Lesuén navrhoval směřovat podporu spíše větším firmám, které ve svém díle označuje za tisíce malých monopolistů. Zároveň ale autor zdůrazňuje, že potenciál růstu mají zejména firmy terciérního a kvartérního sektoru, a nikoli tehdy převažující sekundární sektor – tedy průmysl.

1.1.6 Harrodův-Domarův růstový model

Jedná se o model růstu investic, jenž byl vyvinut v první polovině dvacátého století. (Blažek & Uhlíř, 2011). Tento prototyp je charakteristický podstatnou nákloností ekonomického systému ke kolísavému vývoji. Nejzásadnějšími příčinami kolísavého vývoje modelu jsou dle Domara (1957) dva různé účinky každého vkladu – investice.

Jedním z efektů je důchodový efekt a druhým je pak kapacitotvorný efekt. Aby nárůst nevyvolával nerovnoměrnosti, je zapotřebí aby oba zmíněné efekty byly v rovnovážném stavu. Nárůst zájmu, který je zapříčiněn růstem příjmů musí v každém případě odpovídat také rostoucí nabídce, která je zajišťována navýšenou kapacitou výroby.

Harrod (1948) ve své teorii odděluje čtyři rozměry růstu. První takovou je přirozená míra růstu, která je určována nárůstem nebo poklesem obyvatelstva, a také množstvím inovací v oblasti technologií. Druhou mírou růstu je zaručená míra růstu, tou je myšlena taková rychlost růstu národních příjmů, která je schopna udržovat rovnováhu mezi zamýšlenými úspory a předem plánovanými investicemi. Třetí mírou růstu je anticipovaná míra růstu, takovou míru predikují zainteresované strany na trhu, a podle níž berou v potaz například následná rozhodnutí v oblasti plánovaných investic. Poslední – čtvrtou mírou růstu je realizovaná míra růstu. V tomto případě jde o reálnou hodnotu růstu, která je zjišťována až následně.

Dle Harroda (1948) by mohlo docházet k rovnováze jedině za podmínky, že přirozená a zajištěná míra růstu budou mezi sebou v rovnováze. Podmínkou, aby mohlo docházet k rovnováze růstu je, aby se přirozená a zajištěná míra rovnaly také očekávané míře růstu. Harrod (1948) ve své teorii usiluje o bližší specifikaci výhrad, díky kterým může v ekonomice dojít k rovnovážnému nárůstu.

Tato teorie se ale zakládá na části predikcí, které jsou v jistých ohledech ne příliš realistické, například na výrobě jediné kategorie výrobků.

Cooke (1983) nastiňuje některé důsledky této teorie v oblasti regionální politiky a regionálního rozvoje. Dle Cooke (1983) v situaci, kdy se mezi státy nebo regiony vyskytnou nějaké diference v oblasti důchodů, tak se mezi regiony budou vyskytovat i disparity v oblasti přístupu k úspor financí.

1.1.7 Teorie kumulativních příčin

Autorem této teorie je Gunnar Myrdal (1957). Jednalo se o švédského politika a ekonomu, jenž se ve své práci stavil zásadně proti tvrzení o samočinné náklonosti mezi společenskými systémy, které měly za cíl přispět k upevnění vzájemných vztahů. Myrdal se také zabýval oblastí regionálního rozvoje, jak ve více rozvinutých regionech, tak i v těch rozvojových.

Myrdalova teorie (1957) vychází ze tří základních pilířů, a to že:

- 1) Na světě se vyskytuje jen malá skupina bohatých států a daleko větší počet států, které jsou extrémně chudé
- 2) Státy, které jsou bohaté pokračují dále v procesu rozvoje, kdežto ve státech, které jsou chudé, je tento pokrok pomalejší, nebo stagnující
- 3) Z toho vyplývá, že se rozdíl z globálního pohledu mezi chudými a bohatými státy za poslední dekády stále více prohlubují

Myrdal je dále odpůrcem pojmu bludných kruhů, ty jsou v mnohých případech využity k zobrazení stavu v rozvojových regionech, a na místo toho vymýšlí svůj nový pojem, který se zabývá oběžným hromaděním kauzalit. Opětovně zmiňované okolnosti, jako je například schopnost přemístění finančního kapitálu, stěhování obyvatelstva a mezinárodní obchodování Myrdal bere více jako nástroj, díky němuž se kumulativní mechanismy, jenž mají schopnost hromadění, ukazují.

Koncepce například přínosů spojených s vybaveností zázemí je nadále rozpracováváno. Ku příkladu Hall (1989) na příkladu státu a regionů s vyšším množstvím zaměstnanců v sektoru vědy, výzkumu a inovací bere jako jednu z takových aglomeračních předností i dynamické kreativní prostředí. Jednou ze zásadních příčin pro pokračující ekonomický nárůst je ale více důležitá diferenciace v efektivitě práce mezi státy, které jsou vyspělé a mezi státy, které jsou rozvojové, než nejednota na úrovni mezd (Kaldor, 1970).

Dle Myrdala (1957) plyne evoluce propasti mezi regiony ve třech po sobě jdoucích etapách, které by se daly znázornit Gaussovým schématem. K nejzásadnějším diferenciacím mezi státy nebo regiony tedy bude docházet nejčastěji v přechodné – druhé etapě.

V té počáteční etapě dle Myrdala (1957) dochází k oddělování úspěšných aktérů, lépe řečeno jejich k dělení dle prosperity. V následující etapě pak nastávají největší rozdíly mezi jejich vrcholy, kdy ty nejúspěšnější aktéři uplatňují svoji dominanci v největším možném měřítku. V poslední – třetí etapě se poté diferenciaci omezují z důvodu růstu vzájemných konexí celistvého uspořádání.

Sporné je však stále, jestli po konci tohoto jednoho cyklu bude rozsah heterogenity případně homogenity stejný, jako během na jeho zahájení. Myrdal (1957) předpokládá, že kvůli kumulativní vlastnosti vývoje rozdílů mezi regiony budou po završení jednoho koloběhu diferenciaci výraznější.

Jako názorný příklad kumulativního mechanismu na národní úrovni uvádí Myrdal (1957) mezinárodní obchod, když rozvinuté státy hojně využívají svých úspor, kterých rozvojové země dosahovat nemohou. Významnou roli ve snižování regionálních a sociálních rozdílů ale zajisté hrají i aktivity státu, například podíl HDP, který je přerozdělován rozpočtovou politikou pomocí veřejného plánu hospodaření – tedy veřejného rozpočtu.

1.1.8 Teorie nerovnoměrného rozvoje

Autorem teorie nerovnoměrného rozvoje byl německý ekonom Otto Albert Hirschmann. Ve své práci se Hirschmann ve velké míře inspiroval svými bohatými znalostmi, kdy se živil jako odborník v oblasti ekonomiky v regionu Latinské Ameriky (Blažek & Uhlíř, 2011).

Již existujícím modelům Hirschmann vytýkal jejich aplikaci do hospodářské politiky, která se zdála být příliš omezená. Hirschmann (1958) ve své práci také kriticky odmítá již zmiňované bludné kruhy a zároveň zdůrazňuje, že zaostávání některých regionů nemůže být vysvětlováno tím, že by zde absentoval některý z faktorů rozvoje.

Hirschmann (1958) dále uvádí, že příčinou špatné ekonomické situace v rozvojových zemích nemusí být nedostatek kapitálu, ale spíše neochota, popřípadě neschopnost tyto peníze zainvestovat. Z tohoto vyplývají zajímavé příležitosti pro zahraniční investory v procesu ekonomického rozvoje. Tyto zahraniční investice mohou mít také zajímavý

demonstrační efekt (Blažek & Uhlíř, 2011). V případě importu, který Hirschmann (1958) často považuje za negativní, spatřuje Hirschmann za jeho pozitivní aspekt pomoc utvářet tržní prostředí a ukazovat, kde má daný region svůj potenciál pro zahraniční investice. Ve své teorii se Hirschmann také staví proti přílišné centralizaci, co se týče rozhodování v oblasti investic a je skeptický k zásahům státu, jejichž účelem je náprava nerovnováhy – intervencí.

Během řešení tradičních otázek – například, zda investovat nejdříve do výroby v případě, že není vybudována dostačující infrastruktura, nebo jestli je potřebné nejdříve vložit finanční kapitál do souboru odvětví, která zajišťují ekonomické a sociální systémové funkce, ze které by vyplývaly lepší podmínky pro rozmach produkce.

Hirschmann (1958) ve své práci inklinuje spíše k první variantě, a zároveň se domnívá, že dostačující infrastruktura nemusí za každých okolností přivodit rozmach produkce, kdežto v obráceném případě se tak stát může – tedy že rozvoj výroby bude hnacím motorem pro další vývoj infrastruktury.

Z pohledu teorie regionálního rozvoje je na Hirschmannově práci nejvíce cenná část, která se zaměřuje na mechanismy šíření růstu na úrovni mezi státy nebo mezi regiony. Součástí teorie je také tvrzení, že v momentu, kdy určitá část populace prokáže svoji touhu po nových produktech a dá najevo také zájem takové produkty patřičně uhradit, bude tato část populace pohotově obsluhována širokým spektrem subjektů.

S využitím přísloví, že „neexistuje nic úspěšnějšího než samotný úspěch“ Hirschmann (1958) podotýká důležitost příznivých predikcí pro vývoj regionů a také dodává, že tyto příznivé predikce se následně stanou základním stavebním kamenem širokého množství dalších modelů.

Některé více rozvinuté regiony nebo sektory tak mohou být do jistých rozměrů zaslepeny svým kladným výsledkem, a na ostatní regiony (odvětví) tak nahlížet s určitou dávkou pohrdání. I přesto, že úspěchu může být dosaženo čirou náhodou nebo přírodními zdroji, tak ti úspěšní budou vždy tuto svoji výhodu vyzdvihovat, a tak se i chovat a vychovávat tak i své potomky (Blažek & Uhlíř, 2011). Podobným způsobem ale zase obyvatelé chudších regionů nebo odvětví dávají za vinu těm více úspěšným, například pošlapávání tradičních národních hodnot a spojují jejich úspěch často až s nekalými nebo i kriminálními praktikami.

V případě, že dojde k robustnímu ekonomickému nárůstu v některém regionu, tak dojde k lavinovému efektu mezi mechanismy, které ještě zvyrazňují prohlubeň (bez ohledu na to, jak nadhodnoceny jsou takové geografické přednosti ekonomických subjektů).

Takovouto analýzu Hirschmann (1958) realizoval díky teorii vztahu mezi dvěma odlišnými regiony, které nazval jako region sever a jako region jih. V případě severu se jedná o pokročilý region, a v případě jihu o rozvojový region. Co se týče ekonomického růstu severního regionu, ten má velké množství dopadů, které se přímo dotýkají regionu jižního.

Za jeden z nejvíce podstatných faktorů, kterými severní region ovlivňuje rozmach jižního regionu Hirschmann (1958) spatřuje v zesílení pořízování komodit, jenž se vyrábí právě v oblasti jižního regionu. Čím větší bude mohutnost takovýchto nástrojů, tím spíše se budou ekonomické systémy obou regionů navzájem obohacovat.

Z opačného pohledu je pak ekonomický rozkvět jižního regionu určován zejména prostřednictvím velkého počtu záporných nástrojů. Například jde o nahrazování komodit produkovaných v jižním regionu komoditami produkovanými v severním regionu.

Za nejdůležitější a nejvíce se vyskytující záporný nástroj autor pokládá stěhování populace z jižního regionu do severního (Blažek & Uhlíř, 2011). Jako záporný účinek, prostřednictvím kterého severní region působí na ten jižní je odliv malého množství finančních prostředků, které se podařilo na jihu vyprodukovat směrem na sever.

I přes působení těchto negativních mechanismů je Hirschmann (1958) zastáncem názoru, že po uplynutí jisté doby zastíní pozitivní mechanismy ty negativní, a to i z důvodu, že rozmach jižního regionu, je také prioritou severního regionu. Za situace, že by došlo ke zřejmé převaze záporných procesů nad těmi kladnými, jedná se o pádný argument pro zásah státu a úsilí o přetvoření takového stavu (Hirschmann, 1958).

Jako jeden ze zásadních rozporů Hirschmann vnímá, že mezitím, co v celosvětovém formátu pokračuje „boj“ dle Ricardova modelu komparativních výhod, tak pokud se jedná o případ regionů, zde tento „souboj“ plyne dle Smithovy teorie, která je určována dostupností přírodních zdrojů, a například také v jakém klimatu se region nachází. Jedná se o teorii absolutní výhody.

Na mezinárodním poli se zde pak vyskytuje možnost, že zástupci sekundárního sektoru ze severního regionu disponují možností vědomě omezovat vývoj konkurenčních subjektů v jižním regionu.

Hirschmann (1958) se dostává ve své teorii k úsudkům, že co se týče regionů, které disponují přínosy, jenž spočívají v převažujícím vlivu kladně působících mechanismů je nutné stanovit za prioritu pozměnit převažující pocit melancholie a hromadění energie prostřednictvím územních organizací.

Hirschmann (1958) obdobně jako Gunnar Myrdal uvádí proti sobě pozitivní a negativně působící postupy, kterými jádrové regiony zapříčiňují další rozmach těch periferních. Vyskytuje se zde ale překážka v rozpoznávání těchto postupů na pozitivně působící a negativně působící, a to taková, že ten samý nástroj má schopnost v odlišných fázích evoluce regionu účinkovat opačně.

Jedním z takových klasických paradigmat je například stěhování obyvatelstva, které se koná zpravidla z mnoha důvodů z regionu periferie do regionu jádra, ale v jistých etapách může docházet k opačnému směřování migrace. Z takových predikcí vyplývá, že intenzita takových nástrojů záleží mimo jiné na distanci od jádra regionu, a jiných okolnostech. Takové faktory více specifikuje Gaile (1980). Jsou jimi například: rychlost růstu jádrového regionu, jeho velikost, nebo existence méně významných koloniálních center v oblasti periferie apod.

Myrdalova i Hirschmannova teorie mají totožné nějaké hlavní znaky, ale i přes tento fakt je možné mezi těmito modely samozřejmě vyzorovat nejednotu. Hirschmannova teorie vychází totiž krátce před vyhotovením Myrdalovy autorské práce. Hirschmann (1958) se ve svém díle staví zejména proti Myrdalově nepochopení bezvýjimečné důležitosti přítomnosti rozdílů mezi regiony pro jejich pokračující rozvoj.

Jako další věc vyčítá Hirschmann Myrdalovi až příliš velkou melancholii, co se týče velikosti záporných efektů na mezinárodní scéně. Konec konců Hirschmann se shoduje s Myrdalovým míněním na potřebu ovlivňovat rozpětí nejednot mezi regiony v kontextu jednoho státu.

Ze závěrů těchto dvou teorií pro sféru regionální politiky dle Hermansena (1972) lze pozorovat odlišnosti z pohledu, že mezitím co Hirschmann pokládá polarizovaný vývoj za nutnost, Myrdal spíše spatřuje kladný účinek regionálního jádra na oblast periferie za každé situace (Blažek & Uhlíř, 2011).

1.1.9 Teorie polarizovaného rozvoje

Autorem této teorie je John Friedmann (1966). Ten bere v potaz kritiku, která obecně vyčítala již dříve zmíněné Perrouxově teorii nejasnosti, a usiluje o důslednější formulaci hlavních stavebních kamenů teorie polarizovaného rozvoje. Její autor dedukuje z idejí nestejnomyerného rozložení moci ve společnosti. Dle Friedmanna (1966) je nejdůležitějším dělicím elementem mezi jádrem a periferií stupeň jejich samostatnosti.

Friedmann (1966) rozděluje celkem šest odlišných nástrojů, které mají za úkol rozlišit kumulativní mechanismy, díky kterým nabývá upevňování vůdčího postavení jádrového regionu nad periferním regionem. Jedná se o tyto mechanismy:

- 1) Efekt vůdčího postavení
- 2) Informační efekt
- 3) Psychologický efekt
- 4) Modernizační efekt
- 5) Efekt vazeb
- 6) Výrobní efekt

Celkový vliv výše zmíněných efektů Friedmann (1966) shledává v napětí mezi jádrovým a periferním regionem. Tento tlak Friedmann upřednostňuje mírnit alespoň částečným rozdělením klíčových složek infrastruktury.

Postavení regionu jádra ve struktuře sídel se ale může v různých sférách oproti jiným regionům odlišovat. Postavení jádra tedy v některých případech může být podřízené jádrům vyššího stupně, a zároveň tak plnit postoj jádra k periferním regionům. Sám Friedmann (1966) predikuje, že oboustranné konexe mezi dvěma jádry velmi podobné úrovni budou intenzivnější, než pokud by se jednalo o poměr jádro – periferie. Co se týče teorie vztahu jádro-periferie, ta byla považována Friedmannem jako druhá úroveň evoluce prostorového ekonomického systému, který Friedmann dělil do následujících etap:

- 1) Preindustriální společnost pouze s prvky základních ekonomických jevů
- 2) Postupné utváření vztahů mezi jádrem a periferií
- 3) Rozptyl ekonomických aktivit, a v omezené míře také klíčových struktur periferního regionu
- 4) Plně sjednocená ekonomika

Během počátečních dvou zmíněných etap pokládá Friedmann (1966) za nezbytné pro následující vývoj stvoření polarity ve vztazích jádro – periferie (Blažek & Uhlíř, 2011). Z tohoto důvodu je tedy potřebné zintenzivnit konexe mezi jádrem a periferií.

Z pohledu zaměření regionální politiky Friedmann doporučoval, aby docházelo k vývoji v regionech periferie rychleji, a to zavedením příhodnějšího uspořádání městských regionů. K docílení méně polarizovaných konexí mezi regiony jádra a periferie Friedmann (1966) pokládal za klíčové ideální rozmístění zdrojů a příznivý ekonomický rozvoj v dlouhodobém časovém měřítku.

1.2 Hlavní evropské rozvojové osy

V Evropě existuje mnoho koncepcí, které vymezují evropské hlavní rozvojové osy či některé koncepce v oblasti regionálního rozvoje v celoevropském měřítku. Nejvýznamnější takovéto koncepce jsou regiony, které mají ve svém názvu „banán“. Důvodem, proč mají tyto regiony ve svém názvu tuto tropickou plodinu je jejich tvar. Jedná se konkrétně o: modrý, zelený, zlatý a červený banán. Jedná se o více rozvinuté regiony, které mají společné některé charakteristiky.

Součástí některého z těchto makroregionů je vždy řada regionů se stejnými nebo podobnými charakteristikami. Mezi tyto charakteristiky se řadí například vize těchto regionů do budoucna, co se týče dalšího ekonomického směřování nebo vysoký podíl velkých, vyspělých měst. Těmito koncepty se bude tato práce podrobněji zabývat v následujících kapitolách.

Nejedná se ovšem pouze o tyto koncepty, ale existuje v evropském měřítku více verzí potenciálního rozvoje. Jednou z takových verzí je například geografické rozčlenění Evropy do sedmi geografických „bytů“ s názvem „Dům se sedmi byty“ (Lutzky, 1990). Každá z těchto oblastí (bytů) by měla dle Lutzkého (1990) vynikat v jiné sféře.

Jedním z příkladů je například „Sun Zone“, která se skládá z měst se silným zaměřením na turistický ruch nebo oblast, jenž představuje městské oblasti střední a západní Evropy s průmyslovým a technologickým rozvojem (Lutzky, 1990). Zásadním bodem Lutzkého mapování městských oblastí byla formulace pátého „bytu“, jenž ukazuje jako centra v oblasti průmyslu, výzkumu a technologií bývalou východní Evropu, která zahrnuje města jako Berlín, Budapešť, Varšavu nebo Vídeň (Lutzky, 1990).

Dle Kunzmann a Wgenera (1992) bylo potřeba dát růstu v evropském městském prostoru širší rozměr a zavedli tak koncepci „European Buch of Grapes“. Cílem tohoto modelu bylo složení mnoha městských uskupení napříč celou Evropou a definování budoucí evropské ekonomické sítě (Metaxas & Tsavdaridou, 2013).

Tento model je známý jako „Green Grape“ – tedy v překladu zelený hrozen a zaměřuje se na otevřený a širší růst všech evropských oblastí v místech, kde by každá oblast mohla potenciálně působit konkurenčním způsobem vůči jiným oblastem. Tento název koncept dostal dle svého vzhledu, když utvořil po evropském kontinentě množství na sebe navazujících kruhů, které připomínají právě zmíněný hrozen vinné révy.

1.2.1 Modrý banán

Důvodem, proč byla oblast nazvána jako modrý banán, je její tvar – zakřivení, které nápadně připomíná tropické ovoce se stejným názvem. Samotná barva je pak odkazem na barvu Evropské unie. Jedná se o nesouvislý koridor urbanizace, který se rozprostírá na území západní a střední Evropy.

Počet obyvatel v tomto koridoru je okolo 110 milionů, jedná se tak o zhruba 15 % z celkového počtu evropských obyvatel. Oblast tak tvoří jednu z největších světových koncentrací obyvatelstva, finančních prostředků a inovací, nejen v průmyslu. Koncept této oblasti byl vyvinut v roce 1989 skupinou francouzských geografů s názvem RECULUS, v čele s francouzským geografem Rogerem Brunetem (Brunet, 1989).

Přesněji se tento koridor vymezuje od severozápadní Anglie přes Anglické středohoří, a dále z oblasti Velkého Londýna, až do francouzského Lille. Dále modrý banán pokračuje přes Nizozemsko, Belgie a Lucembursko – tedy přes státy Beneluxu. Následně koridor zasahuje do německého Porýní, až do oblasti celého jižního Německa a francouzského Alsaska. Koridor dále zasahuje do oblasti celého Švýcarska, rakouské spolkové země Tyrolska a oblast severní Itálie, kde se nachází města jako Milán, Turín nebo Janov.

Historie konceptu oblasti s příznačným názvem modrý banán se začala psát, když francouzský geograf Roger Brunet vypožoroval dělení na „aktivní“ a „pasivní“ regiony, a v roce 1989 vyvinul koncept páteřních oblastí v západní Evropě. Brunet viděl evropské páteřní oblasti jako vývoj historických precedentů, mezi které se řadí například vytváření nových obchodních cest nebo hromadění průmyslového kapitálu. Zakladatel teorie –

Brunet ve své analýze vyloučil pařížskou městskou oblast a další francouzské aglomerace, a to kvůli izolovanosti francouzské ekonomiky. Cílem Bruneta byla větší ekonomická integrace v Evropě, zároveň si ale uvědomoval, že právě jeho domovská země – Francie, ztratila toto spojení již v 17. století v důsledku pronásledování Hugenetů a centralizace hlavního města – Paříže (Brunet, 1989).

V roce 1991 v souvislosti studie Evropské komise na podporu regionální politiky výzkumníci kritizovali myšlenku modrého banánu a označili ji jako hrozbu regionální konkurence pro Evropu. Dle těchto výzkumníků měla mít křivka modrého banánu jiný tvar, než který přetrval dodnes. Tyto studie například zahrnovaly do modrého banánu hranice Anglie a Skotska, dále země Beneluxu, Německo, Švýcarsko, sever Itálie, a oproti teorii Bruneta také například španělské pobřežní město – Barcelonu.

Z výzkumu Evropské komise modrý banán představoval silně rozvinuté jádro na úkor periferie, zatímco Brunet viděl modrý banán jako oblast rozvoje na periferii Paříže, za francouzskými hranicemi. Dále se uvažuje také o dalších ekonomicky silných oblastech, například o pětiúhelníku s hranicemi: Paříž – Londýn – Hamburk – Mnichov – Milán s možností rozvojových os směrem na východ (Berlín, Praha, Terst).

Italskými médii proběhl názor, že podle údajů Evropské unie z roku 2013 by se tvar modrého banánu měl postupem času měnit. Důvodem by měla být ztráta italského území kvůli převládající deindustrializaci. Podle převládajících studií jen severoitalská Lombardie měla předpoklady držet krok.

Naproti tomu existují nové linie hospodářského rozvoje například v Benátsku nebo jiných severoitalských regionech a Slovinsku. Zejména pak přístavní město Terst, v němž se nachází nejvýznamnější přístav v centrálním středomoří pro kontejnerové a nákladní lodě je pak cílem mnoha domácích i zahraničních investic.

Například doprava do města Terst, místo přístavů jako je Rotterdam nebo Hamburk zkracuje dodací lhůtu z Asie do Evropy námořní dopravou o deset dní ze Šanghaje, a o devět dní z Hongkongu, což také výrazně snižuje náklady na přepravu a emise oxidu uhličitého (Brunet, 1989).

V posledních letech se oblast modrého banánu posouvá více na sever k Německu, protože navyšující se industrializace má za následek růst populace v této oblasti. Rychlá urbanizace také vedla k nárůstu chudinských čtvrtí a oblastí postižených chudobou. Tento fakt přiměl evropské země k zavedení politik týkajících se obnovy měst. Pokud budou

pokračovat současné trendy světové urbanizace, bude do roku 2050 žít ve městech 72 % světové populace. Tento fakt vytváří potřebu přípravy evropských zemí na to, aby se zlepšily podmínky pro vypořádání se s kapacitou občanů, kteří se budou stěhovat do měst.

Vzhledem k rychlému nárůstu urbanizace a stěhování více lidí do měst se oblast modrého banánu spíše zvětšuje, místo toho, aby se posouvala. V důsledku urbanizace se oblast modrého banánu zvětšila a rozvětvila ve tvaru hvězdy. Navzdory tomuto ale modrý banán stále zůstává jádrem evropské aglomerace. Ačkoli se jeho tvar stále mění a je zřejmé, že již není stejný jako před desítkami let, stále se jedná o největší evropské shromáždění populace, průmyslu, kapitálu a ekonomické aktivity.

1.2.2 Červený banán

Další z významných geografických oblastí je tzv. červený banán. Jedná se o oblast, která označuje další z významných hospodářských oblastí. Červený banán se rozprostírá od oblasti jižního Švédska, částečně přes východní Dánsko, kde se nachází například hlavní město – Kodaň.

Oblast červeného banánu dále pokračuje přes prostor, kde se v dřívějších dobách nacházela Německá demokratická republika, tedy oblast zahrnující v současnosti města jako například: Hamburk, Berlín, Lipsko nebo Drážďany. Dále tento prostor zahrnuje převážnou část území České republiky, vyjma periferních oblastí, a poté se posouvá směrem na jihovýchod, kde červený banán zaujímá západ Slovenska s městy jako Bratislava, Nitra nebo Trenčín. Červený banán dále okrajově zasahuje do Rakouska a Maďarska, a to zejména, kvůli hlavním městům těchto dvou států, tedy Vídni a Budapešti.

Někteří autoři k takovému vymezení oblasti červeného banánu připojují rovněž Bulharsko a Rumunsko. Nicméně toto vymezení se u spousty badatelů liší (Holakovský, 2014). V případě zásahu oblasti do zmíněného Bulharska nebo Rumunska by se jednalo o jednoznačnou periferii této oblasti, kdežto za její jádro by se naopak dala považovat část červeného banánu procházející přes zmíněná německá města. Formování všech oblastí, které mají díky svému zakřivení v názvu „banán“ popisují ve své publikaci autoři Toušek, Vystoupil, Kunc a kol. (2008).

1.2.3 Zelený banán

Oblast zeleného banánu se vymezuje od pobřeží Baltského moře, přes centrální Polsko, kde jsou zahrnuta města jako Varšava, Gdaňsk, Krakov nebo Lodž, dále pak pokračuje přes východ České republiky – tedy přes Moravu a západní část Slovenska, podobně jako červený banán. Stejně jako červený banán pak zelený banán pokračuje přes Maďarsko a Rakousko, zejména kvůli městům Budapešť a Vídeň. Oproti červenému banánu, který směřuje spíše k Černému moři zelený banán směřuje k Jaderskému moři. Toto směřování je pak od Rakouska a Maďarska jihozápadním směrem a následně pak zahrnuje celé Slovinsko a sever Chorvatska.

Vymezení nejen všech takových regionů, které mají díky svému protáhlému a zakřivenému tvaru ve svém názvu „banán“ je určováno mnoha stejnými rysy, a to ať se tyto regiony nacházejí kdekoli v Evropě. Ve většině případů se jedná o soudržná nebo těsně propojená města s integrovanou infrastrukturou a ekonomickými systémy, jejichž výsledkem je, že region plní podobnou funkci jako jeden orgán v celém lidském těle (Heincz, 2022).

Zelený banán je nepochybně mladým seskupením. Jedná se o region, který by se dal považovat za srdce střední a východní Evropy, nebo za jakousi propast mezi západem a východem (Heincz, 2022). Jak již bylo nastíněno, zelený banán zasahuje celkem na území osmi států. Od severu k jihu jsou to: Polsko, Česká republika, Slovensko, Rakousko, Maďarsko, Slovinsko, Itálie a Chorvatsko. Oba koncové body zeleného banánu jsou přístavní města, a to polský Gdaňsk a italský Terst. Mezi těmito městy je sedm hlavních měst zmíněných států, která tvoří jednu z nejdůležitějších obchodních cest v Evropě.

V měřítku Evropské unie obstál region i během krize způsobené pandemií Covid-19, a i nadále vykazuje velký růst HDP (Heincz, 2022). Měnová politika většiny zemí, které se v oblasti zeleného banánu nacházejí je jen jakýmsi bonusem navíc, jelikož země dokáží fungovat s bezpečným a nízkým deficitem veřejných financí, na rozdíl od členů EU nacházejících se jižněji (Heincz, 2022).

Zelený banán je však považován za menší z regionů, a někteří dle Heincze (2022) zásluhou nízkého počtu obyvatel pochybují o existenci této oblasti. Zelený banán je domovem asi 50 milionů obyvatel, přičemž největší z jeho měst má 3,5 milionů obyvatel.

Pokud pomineme centrum zeleného banánu, stojí za zmínku například polské trojměstí, které se nachází na jeho severu, a to trojměstí Gdaňsk – Gdyně – Sopoty. Toto spojení polských měst je zodpovědné za velkou část námořního obchodu. V roce 2019 tyto přístavy zpracovaly dohromady zhruba 76 mil. tun zboží, a zároveň se staly druhým největším přístavním komplexem v Baltském moři (Heincz, 2022). Pokud je zmínka o „městských trojicích“ nesmíme pominout trojúhelník Vídeň – Bratislava – Budapešť. Jedná se o města se silným historickým dědictvím, a tato města byla vysoce rozvinuta již v 19. století.

Dle predikcí by se ekonomická síla zeleného banánu v regionu střední a východní Evropy mohla i nadále zrychlovat, jelikož analytici již v roce 2010 předpovídali, že se oblast modrého banánu bude přesouvat více na východ, protože po pádu Berlínské zdi se centrum západní ekonomiky přesunulo do Německa (Heincz, 2022).

1.2.4 Zlatý banán

V tomto případě se jedná o oblast, která zaujímá ze všech zmiňovaných nejmenší území. Rozprostírá se od španělské Valencie dále směrem na severovýchod při pobřeží Baleárského moře. Dále pak mimo již zmiňované Valencie zahrnuje města na pobřeží jako Barcelona, Montpellier, Marseille, Nice, Monaco, a končí v italském Janově.

Celkem tedy region zlatého banánu zasahuje na území pěti států, a to: Španělska, Francie, Andory, Monaka a Itálie. Jedná se o nejmenší počet států, na kterém se jeden z regionů s „banánem“ v názvu nachází. Oblast je také jinak označována jako Slunečný pás, odůvodnění tohoto názvu je jistě zřejmé.

Region byl definován zprávou „Evropa 2000“ podobně jako Modrý banán Evropskou komisí již v roce 1995. Význam regionu spočívá zejména svým charakteristickým významem průmyslu, souvisejícím s informačními a komunikačními technologiemi a také s mimořádnou kvalitou života v této destinaci. Zlatý banán lze také do určité míry chápat jako prodloužení modrého banánu o středomořský oblouk.

2 Metodická východiska

Nejprestižnější ze tří zmiňovaných klubových evropských soutěží je s velkou převahou Liga mistrů, tu hrají každoročně evropští giganti ze států, jako je: Anglie, Německo, Španělsko, Itálie a Francie. Kluby z těchto zemí jsou pak doplněny o týmy, které tuto soutěž nehrají pravidelně, a jejich cesta do této soutěže je komplikovanější.

Evropskou ligu a Evropskou konferenční ligu hrají z velké části kluby druhého sledu. Vyskytuje se zde každoročně množství klubů například z: Turecka, Řecka nebo Nizozemska. Dále tyto soutěže, zejména pak Evropskou ligu hrají i týmy z (nejen) fotbalově nejrozvinutějších zemí, které se ale v předchozí sezoně domácí soutěže neumístily na zcela nejvyšších příčkách. České zastoupení v nejprestižnější Lize mistrů není samozřejmostí, často dostane tuto příležitost jen mistrovský klub domácí soutěže, který si ještě musí účast v této soutěži vybojovat v mnohakolové kvalifikaci – předkolech.

Při pohledu na celkovou úspěšnost klubů lze tedy vyzorovat, že mezi nejúspěšnější fotbalové země (nejen) na klubové úrovni patří s převahou státy jádra, například evropské státy patřící do G7. Výjimkou je Španělsko, které do tohoto společenství nepatří. V těchto zmiňovaných zemích je do fotbalu pumpováno mnohem více financí, než je tomu tak povětšinou ve státech periferie. Klubům z regionů jádra se tak skýtají astronomické možnosti, co se týče nakupování nových hráčů, kteří patří mezi nejžádanější na fotbalovém trhu.

Cílem bakalářské práce je postihnout rozdíly jádrových a periferních oblastí v Evropě na příkladě prostředí fotbalových klubů, které hrají evropské soutěže, tzv. pohárovou Evropu. Předpokládáme, že zdaleka úspěšnější budou kluby z ekonomicky vyspělých regionů, což může být podmíněno dlouhodobě stabilním socio-ekonomickým i politickým vývojem v západní Evropě.

Sledovány budou vzájemné zápasy klubů (dále jako interakce) v pohárové Evropě od roku 2013 s cílem zachytit územní vzorec dominance klubů; úspěšnější kluby hrají více zápasů vzájemných i celkově, neboť se v soutěžích dostávají dále, i ve vyřazovacích fázích třech analyzovaných soutěží.

Pro zpřesnění záměru jsou stanoveny tyto výzkumné otázky:

- Existuje přímá souvislost mezi úspěchy fotbalových klubů a ekonomickým zázemím jejich domovských regionů?
- Bude převážná část interakcí omezena na území tzv. Modrého banánu?
- Je patrná fantomová hranice mezi západní a východní Evropou, jako je to u mnohých jiných ukazatelů, nebo se zde již tato hranice smývá?

V průběhu zpracování bakalářské práce docházelo k užívání standardních postupů. Teoretické zarámování bakalářské práce se opírá o diskusi odborné literatury. V nejčastějších případech se jedná o vědecké publikace, a to české i zahraniční, a dále odborné články. Páteří publikací je kniha od autorů Blažka a Uhlíře – Teorie regionálního rozvoje: kritika, nástin, implikace.

Dále se jedná o jednotlivé teorie vztahu jádro – periferie. Konkrétně: Teorie světového systému (I. Wallerstein), Teorie exportní základny (D. North), Teorie růstových pólů (F. Perroux, J. Boudeville), Harrodův-Domarův růstový model, Teorie kumulativních příčin (G. Myrdal), Teorie nerovnoměrného rozvoje (A. Hirschmann) a teorie polarizovaného rozvoje (J. Friedmann). Tyto teorie byly vzájemně diskutovány, popisována byla jejich vzájemná návaznost a také implikace.

Vyjma diskuse zmíněné odborné literatury se teoretické zarámování práce opírá také o charakteristiku hlavních evropských rozvojových os, kterými jsou myšleny převážně makroregiony s názvem: modrý, zelený, zlatý a červený banán. Jejich charakteristiku nejlépe popisovaly odborné články ve vědeckých časopisech. Mimo tyto makroregiony se na území evropského kontinentu vymezují také koncepce Evropa sedmi bytů a Zelený hrozen, jenž jsou stejně jako již zmíněné makroregiony pojmenovány dle tvaru svého území.

V průběhu analytické části byla postupně shromažďována data HDP/obyv. v evropských regionech NUTS 2 k poslednímu dostupnému roku, tedy 2021. Tato data přehledně poskytovala databáze Eurostat. Avšak státy jako Norsko nebo Švýcarsko data pro stejný rok jako ostatní země databáze neposkytuje, pouze pro dřívější roky. Součástí analýzy jsou však také státy, za které bylo potřeba hledat data individuálně, jelikož se tyto země nachází v mnohých případech za hranicemi Evropy nebo EU.

Těmito státy jsou například: Kazachstán, Rusko, Bělorusko, Ukrajina, Izrael, Ázerbájdžán nebo Velká Británie. Avšak i tato data jsou součástí analýzy bakalářské práce. Některé z těchto států nenabízí vhodné administrativní členění, s dostupnými daty, a v průběhu práce tak muselo být užito takové administrativní členění, za které lze data HDP/obyv. dohledat. V případě států jako Ázerbájdžán, Bělorusko, Izrael, Moldavsko nebo Kazachstán se jedná o data za celý stát.

Pro analýzu toto nebylo překážkou, a to z důvodu, že se jedná o ne příliš velký stát svoji rozlohou, ve srovnání s jinými, nebo z důvodu, že se z tohoto státu pohárových soutěží účastnil povětšinou pouze jeden klub. Data za tyto státy poskytovala databáze Worldeconomics.com, která data poskytovala v USD, tudíž tato data musela být převedena dle aktuálního měnového kurzu na Euro, jako byla již data z databáze Eurostat.

Data za jednotlivé regiony Velké Británie byla čerpána z webu Statista.com, který HDP uváděl v GBP k roku 2020, také tyto hodnoty musely být převedeny dle aktuálního platného měnového kurzu na Euro. Administrativní členění Velké Británie, jenž je užíváno pro účely práce je odpovídající spíše regionům o velikosti NUTS 1 na úrovni Evropské unie. Tato data byla užívána z důvodu nedostatku dat o HDP na úrovni menších regionů.

Data za jednotlivé ruské svazové republiky a ukrajinské oblasti, poskytovaly národní statistické úřady těchto zemí, tedy rosstat.gov.ru a ukrstat.gov.ua data zde byla uváděna v USD, bylo je tedy nutné následně taktéž převést na Euro.

Následně bylo nutné shromáždit data, co se vzájemných fotbalových utkání mezi jednotlivými městy týče. Jedná se o data, která vykazují, kolik vzájemných utkání mezi sebou sehrála města mezi sezonami 2013/14 a 2021/22 pouze ve vyřazovací části každé evropské klubové soutěže. Jedná se o dostatečně široký vzorek, který je schopen poskytnout odpovědi na výzkumné otázky.

Zmíněná data byla čerpána z internetových stránek evropské fotbalové asociace – UEFA, kde jsou veškeré takovéto fotbalové zápasy evidovány. (Nutno dodat, že se sehrála také vzájemná utkání, která nejsou součástí grafické analýzy, a to mezi kluby ze stejného města, přičemž se mnohokrát jednalo i například o samotné finále jedné ze soutěží. Jako příklad lze uvést, že za sledované období se hrálo dvakrát finále Ligy mistrů mezi Real Madrid a Atletico Madrid a jednou finále Evropské ligy mezi londýnskými kluby Chelsea

a Arsenal). Tato data o počtu interakcí mezi jednotlivými městy bylo následně nutné shromáždit z důvodu přehlednosti do vhodného uživatelského prostředí, které pro práci poskytl MS Excel. V tabulkovém editoru byly poté všechny tyto uskutečněné interakce zaznamenány a následně počítány tak, aby bylo zjištěno, kolikrát se dané město utkalo s jiným z měst ve vyřazovací fázi během zmíněných deseti odehraných ročníků v jedné ze soutěží.

Výsledná data a výstupy ovšem mohou být zkreslené faktem, že zatím co Liga mistrů a Evropská liga jsou hrány od počátku sledovaného období, Evropská konferenční liga stihla z důvodu svého pozdějšího vzniku během sledovaného období odehrát pouze jeden kompletní ročník.

Výstupy užitými v práci jsou: tabulky a grafy, znázorňující vybraná data a jsou demonstrována v porovnání s jinými daty. Uživatelské prostředí pro vytvoření takovýchto výstupů poskytla aplikace MS Excel. Dalšími výstupy je pak sedm autorských map, které byly vytvořeny v software ArcMap. Do tohoto programu bylo nahráno vhodné administrativní členění jednotlivých států, za které bylo možné sehnat jednotlivá data (HDP/obyv.)

Toto členění, jak již bylo zmíněno je takové, aby byla dohledatelná data za jednotlivé jednotky tohoto členění. Ve většině případů se jedná o členění NUTS 2, a to u států, které poskytují svá data databázi Evropské komise – Eurostat. V některých případech ale muselo být užito členění na úrovni NUTS 1, případně na úrovni celých států. Takto se dělo u států, které jsou buďto malé svojí rozlohou nebo se v tomto státě vykytuje pouze jeden klub, který během sledovaného období hrál vyřazovací fázi jedné z evropských soutěží.

Sedm autorských map bylo postupně vytvořeno způsobem, že bylo nahráno potřebné členění, tedy pouze ty regiony, kde se vyskytuje alespoň jeden z fotbalových klubů, který v té dané konkrétní soutěži účinkoval. Výjimkou je jediný kartogram HDP/obyv., kde jsou vyznačeny na jedné mapě veškeré regiony, které se účastnily alespoň jedné ze soutěží.

Jak již bylo nastíněno, pro každou ze tří evropských klubových soutěží byl vytvořen vlastní kartogram, který zobrazuje HDP/obyv. v Eurech., v tom daném konkrétním regionu. Následně byly tyto kartogramy použity v dalších kartografických výstupech

a to tak, že přes jednotlivé kartogramy byly vytvořeny spojnice mezi jednotlivými evropskými městy, které znázorňují vzájemné interakce mezi fotbalovými kluby. Spojnice mezi jednotlivými městy mají různou intenzitu.

Tato intenzita vyjadřuje počet vzájemných utkání mezi jednotlivými městy v celém analyzovaném období. Čím bude tedy tato linie mezi městy silnější, tím více vzájemných utkání mezi sebou města odehrála. Faktem je, že součástí analýzy jsou také města, ve kterých působí i více fotbalových klubů, a to mnohdy také více než dva. Takovými příklady jsou například Londýn, kde působí fotbalové kluby: Chelsea, Arsenal, Tottenham a West Ham United, které pravidelně hrají evropské poháry. Dále je to španělský Madrid, kde působí kluby: Real Madrid a Atlético Madrid. Dalšími městy, kde působí více klubů hrající evropské soutěže jsou například Milán a Řím a ruské hlavní město – Moskva.

Na základě kartografických a statistických výstupů byla interpretovány výsledky v kontextu ekonomické výkonnosti jednotlivých evropských regionů dle adekvátních ukazatelů – tedy již zmiňovaného HDP/obyv. (euro). Na základě interpretace těchto výsledků budou zodpovězeny výzkumné otázky a bude vyhotoven závěr práce.

3 Evropské klubové soutěže

3.1 Systém soutěží

Každá ze tří soutěží je zahájena kvalifikací, která je hrána v letních měsících vyřazovacím způsobem. Tyto kvalifikace hrají kluby, které si nezajistily příslušnost ve skupinové fázi přímo, nebo kluby nejčastěji z méně rozvinutých zemí. Tyto kvalifikace nebudou předmětem zkoumání bakalářské práce. Týmy, které úspěšně projdou kvalifikačním sítím se kvalifikují do základních skupin příslušných soutěží.

Tyto skupiny jsou v každé ze soutěží čtyřčlenné, přičemž vždy se mezi každými dvěma týmy odehrají během skupinové fáze dva zápasy, z pohledu jednoho z týmů se jedná o jeden zápas na domácím hřišti a druhý na tom venkovním. Každý tým tak se svými třemi soupeři v každé skupině odehraje celkem šest zápasů.

Od roku 2021, kdy vznikla v pořadí již třetí evropská klubová soutěž – Evropská konferenční liga, je počet základních skupin ve všech soutěžích stejný – a to osm. Před vznikem této soutěže tomu tak nebylo. V té době se Evropská liga skládala z dvanácti skupin a Liga mistrů z osmi skupin. Tyto základní skupiny jsou odehrány ve všech třech soutěžích během podzimních měsíců.

Na základě výsledků jednotlivých skupin kluby, které mají po odehrání zmíněných šesti zápasů nejvíce bodů v tabulce postupují do vyřazovací fáze. A to následujícím způsobem: První dva týmy z každé skupiny Ligy mistrů postupují mezi nejlepších šestnáct klubů této soutěže.

V Evropské lize je tento formát složitější. Pouze nejúspěšnější klub z jedné skupiny postupuje mezi nejlepších šestnáct této soutěže, druhý v pořadí mezi třicet dva nejúspěšnějších této soutěže a třetí mezi třicet dva nejlepších jiné ze soutěží – Evropské konferenční ligy. V Evropské konferenční lize pak ze základní skupiny postupuje první klub mezi šestnáct nejúspěšnějších této soutěže a druhý v pořadí mezi třicet dva nejúspěšnějších této soutěže.

Po uskutečnění základních skupin následuje v každé této soutěži zimní pauza, aby soutěže mohly následně od února pokračovat vyřazovací fází, která se hraje ve všech soutěžích stejným způsobem. Kluby jsou do vzájemných zápasů losovány během losovacích ceremoniálů pod dohledem nejvyšších představitelů těchto soutěží a významných hostů.

Způsob vyřazovací fáze je takový, že kluby vždy v každé fázi mezi sebou sehrají dva duely, jeden na hřišti každého z nich a výsledky těchto zápasů se sčítají, a do další fáze postupuje klub, který v součtu branek z obou zápasů dosáhne většího počtu. Tímto způsobem pokračuje každá ze soutěží až do finálové fáze, která je hrána pouze na jeden zápas, na předem určeném stadionu.

Všechny tyto soutěže pak končí v podobném termínu, a to vždy v průběhu května a června. Jednou ze zajímavostí je například i to, že v roce 2023 bude finále Evropské konferenční ligy hostit stadion pražské Slavie ve Vršovicích – Fortuna Arena.

3.2 Kvalifikace účastníků

Klíčovým termínem je v tomto ohledu termín – koeficient UEFA. Jedná se o množství bodů, který má každý ze států, jenž je do asociace UEFA zapojen. Tyto body získávají pro každý stát kluby, které se v aktuálním ročníku některé kontinentální soutěže účastní.

Množství bodů tohoto pořadníku je dáno tím, zdali klub v zápase zvítězí nebo remizuje, v jaké ze tří zmiňovaných klubových soutěží se tomu tak stalo – jestli v Lize mistrů, Evropské lize nebo Evropské konferenční lize. Dalším z kritérií je, v jaké fázi konkrétní soutěže k takovému výsledku došlo. Ke každé z těchto soutěží se hraje kvalifikace, (která ale nebude předmětem zkoumání v bakalářské práci).

Kluby tedy na základě svých výsledků v soutěžích získávají pro svoji zemi body, které následně určují pro další ročníky soutěží, kolik míst bude mít jaká země v konkrétní fázi té dané soutěže. Zde ale dochází k nedokonalosti tohoto systému, a to takové, že počet bodů, které daný stát získá se do počtu účastnických míst propisuje až se zpožděním v řádu let.

Pro lepší představu to lze vysvětlit takto: Anglické kluby získaly pro svoji zemi 106 427 bodů k datu 28. 3. 2023 (UEFA, 2023). V praxi to tedy znamená, že po skončení anglické Premier League v roce 2023 budou účastnická místa pro tuto zemi nastavená následovně: První čtyři kluby budou hrát v ročníku 2023/24 přímo skupinovou fází Ligy mistrů a klub na pátém místě bude hrát ve stejném ročníku Evropskou ligu.

Španělsko, které má ke stejnému datu 90 855 bodů (UEFA, 2023), má účastnická místa pro stejnou pohárovou sezónu nastavená takto: První čtyři kluby budou hrát také základní skupinu Ligy mistrů, klub, který skončí v nejvyšší španělské soutěži – LaLize na pátém místě, bude hrát stejně jako v Anglii skupinu Evropské ligy. Navíc oproti Anglii bude

navíc španělský klub na šestém místě hrát kvalifikaci Evropské konferenční ligy. Stejný kvalifikační formát, jako španělská LaLiga, má ještě nejvyšší italská soutěž – Serie A, a také německá nejvyšší klubová soutěž – Bundesliga.

Tyto čtyři ligy jsou s velkým předstihem nejprestižnější v Evropě. Za nimi pak následuje v tomto klubovém koeficientu Francie a Nizozemsko. Například do skupinové fáze Ligy mistrů postupují pouze první dva kluby z francouzské nejvyšší soutěže a pouze jediný klub nizozemské nejvyšší soutěže – Eredivise.

Kupříkladu Česká republika se nachází na patnáctém místě se ziskem 29 050 k datu 28. 3. 2023 (UEFA, 2023). Ovšem v české nejvyšší lize – Fortuna lize je herní soutěž odlišný. Tento fakt ale nemá na další průběh kvalifikování se větší vliv. Po jejím skončení bude mít vítěz tuzemské soutěže právo startovat v kvalifikaci o Ligu mistrů, kluby na druhém a třetím místě v kvalifikaci o Evropskou konferenční ligu a klub na čtvrtém místě v kvalifikaci o Evropskou ligu.

3.3 Vymezení území

Evropských klubových pohárových soutěží, stejně jako například kvalifikací o fotbalové mistrovství Evropy se účastní také kluby/země, které by mohly ne příliš odbornou veřejnost, co se fotbalového prostředí týče zaskočit. Pokud se budeme bavit jen o klubové úrovni, jenž je podstatou zkoumání práce, tak minimálně kvalifikací se účastní kluby ze zemí, jejichž spadání do Evropy může být, a také je sporné.

Jedná se o kluby ze zemí jako například: Turecko, Izrael, Kypr, Ázerbájdžán, Kazachstán, Arménie nebo Gruzie. Pro tyto státy bylo jednoznačnou prioritou připojení k evropské fotbalové asociaci – UEFA, než k té asijské – AFC. S připojením k UEFA plyne pro národní fotbalovou asociaci velké množství výhod. Tyto výhody jsou spojeny s větší prestiží účasti v mezinárodních klubových soutěžích, a s vyšším finančním ohodnocením, než kdyby tomu tak bylo například v již zmíněné účasti mezinárodních klubových soutěží AFC.

Nejedná se ale pouze o státy, u kterých je sporné, na který kontinent náleží. Jedná se také o státy, které jsou malé svojí rozlohou a laickou veřejnost by často ani nenapadlo, že se v takových státech fotbalové soutěže pořádají. Jedná se o: San Marino, Andorru, Lichtenštejnsko, Gibraltar, Faerské ostrovy, Maltu, Severní Irsko a Kosovo. Jednou z možností je také, že se fotbalová soutěž v některém z těchto států nepořádá a pouze

některý klub se účastní fotbalové soutěže v sousední zemi. Nicméně i přes jakékoli umístění takového klubu v soutěži v sousední zemi je jeho místo v mezinárodních soutěžích jisté. Jedním z takových příkladů je lichtenštejnský FC Vaduz, který hrál do roku 2020/21 v nejvyšší švýcarské soutěži, ze které následně sestoupil z důvodu ukončení soutěže na posledním – desátém místě.

3.4 Omezení vzájemných zápasů

Nejčastěji užívaným omezením je, aby mezi sebou v základních skupinách všech tří zmiňovaných soutěží nehrály takové kluby, které jsou v tom daném ročníku, té jedné konkrétní soutěže považovány za nejsilnější. Na toto kritérium má vliv klubový koeficient, který určuje pořadí jednotlivých klubů v Evropě.

V praxi to vypadá tak, že pokud se losuje složení základních skupin Ligy mistrů, které jsou čtyřčlenné, a takových skupin je osm, tak kluby jsou rozdělené do takzvaných výkonnostních košů, kterých je stejně jako je počet účastníků v jedné skupině – tedy čtyři. Tyto výkonnostní koše fungují na principu, že do každé skupiny je pak losován jeden klub z každého výkonnostního koše. Tento systém funguje z důvodu, aby na sebe již ve skupinách nemohly narážet evropské velkokluby, ale aby každý z těchto velkoklubů byl v jiné skupině.

Již mnohokrát ale nastala situace, kdy se sešly v jedné skupině dva velkokluby, to bylo určeno tím, že jeden z těchto klubů spadl již do druhého výkonnostního koše. Jedním takovým případem je zajisté střet bavorského velkoklubu Bayer Mnichov a katalánské Barcelony v jedné ze skupin Ligy mistrů ročníku 2022/23, kdy tuto skupinu doplnil také mistr české nejvyšší soutěže téhož roku – Viktoria Plzeň. Dalším takovým případem ze sezóny 2015/16 je střet španělského klubu z hlavního města – Realu Madrid a pařížského klubu – Paris Saint Germain.

Stejným způsobem je pak nastavený formát i ve zbývajících dvou soutěžích – Evropské ligy a Evropské konferenční ligy, stejně tak, aby se mezi sebou nemohly již ve skupinách konfrontovat kluby, které jsou aktuálně ve stejné soutěži, a ve stejném ročníku považovány za nejsilnější, i z hlediska již zmiňovaného klubového koeficientu. Stejným formátem ale losují nejrůznější šampionáty, v nejrůznějších sportovních odvětvích. Například také fotbalové Mistrovství světa nebo Mistrovství Evropy. I přes tento fakt,

došlo během Mistrovství Evropy ve fotbale 2020 k tomu, že složení jedné ze základních skupin bylo: Francie, Německo, Portugalsko a Maďarsko.

Druhým nejčastěji praktikovaným omezením vzájemných zápasů je takové, aby mezi sebou nesehrály vzájemné zápasy kluby ze stejné země. K takovému omezení dochází pouze ve skupinové fázi. Jedná se o kritérium, které je velmi časté, vzhledem k tomu, že každoročně hraje tyto tři evropské klubové soutěže mnoho týmů například ze Španělska, Anglie, Německa nebo Itálie. Výjimkou pak zůstává jarní – vyřazovací fáze každé soutěže, kdy je již střet klubů ze stejné země nevyhnutelný. Na příkladu nejprestižnější Ligy mistrů již bylo takto učiněno mnohokrát.

Například v ročníku 2012/13 zvítězil ve finále hraném na ikonickém londýnském stadionu Wembley bavorský velkoklub Bayer Mnichov nad klubem ze Severního Porýní-Vestfálska – Borussia Dortmund. O rok později se mezi sebou ve finálovém utkání střetly kluby přímo z jednoho města, ze španělského hlavního města – Madridu. Nejedná se tedy o žádný unikát, že by spolu v těchto klubových soutěžích sehrávaly vzájemné zápasy kluby ze stejných zemí. Nicméně tomu tak může být až ve vyřazovacích fázích, jak již bylo zmíněno.

Vzhledem k napjatým situacím v některých regionech Evropy a eskalujícím konfliktům byla Evropská fotbalová asociace nucena učinit opatření, která budou zamezovat vzájemným zápasům klubů ze vzájemně zneprátelených zemí. Pokud by takové zápasy byly během losovacího ceremoniálu vylosovány, dojde k opakování losování té dané dvojice klubů, která mezi sebou měla zápas sehrát. Jedná se například o zákaz duelů mezi kluby ze Srbska a Kosova, kvůli nevíli Srbska uznat Kosovo samostatným státem.

Dále mezi kluby z Arménie a Ázerbájdžánu, kvůli sporu o území Náhorního Karabachu. Již od počátku Ruské anexe ukrajinského poloostrova Krymu jsou také zakázány vzájemné zápasy mezi kluby z Ukrajiny a Ruska. Od okamžiku napadení Ukrajiny Ruskem je Rusko dočasně vyřazeno z Evropské fotbalové asociace – UEFA, a to na klubové i národní úrovni. Nutno podotknout, že tomu tak není pouze ve fotbale, ale v naprosté většině sportovních soutěží, kde se tedy od této události neúčastní sportovci z Ruska, a v mnohých případech ani z Běloruska.

4 Analýza vzájemných interakcí fotbalových klubů v ekonomickém kontextu

V této kapitole budou demonstrovány zjištěné výsledky pomocí statistických a kartografických výstupů

Tabulka 1: Regiony zúčastněné vyřazovací fáze evropských pohárů v letech 2012-2022 dle HDP/obyv. (EUR)

Město	Stát	Region	HDP/obyv. (EUR)
Anderlecht	Belgie	Bruxelles	66 200
Praha	Česká republika	Prague	65 800
Londýn	Velká Británie	London	63 548
Curych	Švýcarsko	Zürich	59 300
Kodaň	Dánsko	Hovedstaden	57 700
Paříž	Francie	Île-de-France	56 900
Mnichov	Německo	Oberbayern	56 600
Augsburg	Německo	Oberbayern	56 600
Amsterdam	Nizozemsko	Noord-Holland	54 400
Alkmaar	Nizozemsko	Noord-Holland	54 400
Bukurešť	Rumunsko	Bucharest	53 900
Varšava	Polsko	Warszawski stoleczny	53 700
Tel Aviv	Izrael	Israel	51 754
Beerševa	Izrael	Israel	51 754
Basilej	Švýcarsko	Nordwestschweiz	51 200
Stuttgart	Německo	Stuttgart	49 500
Frankfurt	Německo	Darmstadt	48 900
Antverpy	Belgie	Antwerpen	46 900
Salzburg	Rakousko	Salzburg	46 700
Vídeň	Rakousko	Wien	46 500
Sion	Švýcarsko	Region lemanique	46 200
Wolfsburg	Německo	Braunschweig	45 500
Eindhoven	Nizozemsko	Noord-Brabant	43 200
Bern	Švýcarsko	Espace Mittelland	42 900
Záhřeb	Chorvatsko	Grad Zagreb	42 400
Hoffenheim	Německo	Karlsruhe	42 400
Milán	Itálie	Lombardia	41 400
Bergamo	Itálie	Lombardia	41 400
Rotterdam	Nizozemsko	Zuid-Holland	41 200
Linec	Rakousko	Oberösterreich	40 900
Leverkusen	Monaco	Köln	40 100
Mönchengladbach	Německo	Düsseldorf	39 400
Bruggy	Belgie	West-Vlaanderen	39 000

Herning	Dánsko	Midtjylland	39 000
Randers	Dánsko	Midtjylland	39 000
Esbjerg	Dánsko	Syddanmark	37 700
Molde	Norsko	Vestlandet	37 600
Moskva	Rusko	Moscow City	37 237
Hannover	Německo	Hannover	37 000
Madrid	Španělsko	Comunidad de Madrid	36 900
Getafe	Španělsko	Comunidad de Madrid	36 900
Gent	Belgie	Oost-Vlaanderen	36 300
Řím	Itálie	Lazio	35 300
Wolfsberg	Rakousko	Kärnten	35 300
Bilbao	Španělsko	Pais Vasco	34 900
San Sebastian	Španělsko	Pais Vasco	34 900
Ostersund	Švédsko	Mellersta	34 900
Aalborg	Dánsko	Nordjylland	34 100
Malmö	Švédsko	Sydsverige	34 000
Lyon	Francie	Rhône-Alpes	33 900
St. Etienne	Francie	Rhône-Alpes	33 900
Bodo	Norsko	Nord Norge	33 800
Glasgow	Velká Británie	Scotland	33 644
Arnhem	Nizozemsko	Gelderland	33 600
Dortmund	Německo	Arnsberg	33 300
Istanbul	Turecko	Istanbul	33 200
Gelsenkirchen	Německo	Münster	32 800
Monaco	Monaco	Liguria	32 800
Nice	Francie	Liguria	32 800
Turín	Itálie	Piemonte	32 600
Genk	Belgie	Limburg	32 300
Marseille	Francie	Provence-Alpes-Côte d'Azur	32 300
Astana	Kazachstán	Kazakhstan	32 104
Manchester	Velká Británie	North West	32 078
Liverpool	Velká Británie	North West	32 078
Lipsko	Německo	Leipzig	32 000
Florence	Itálie	Toscana	31 900
Barcelona	Španělsko	Cataluña	31 700
Lisabon	Portugalsko	Área Metropolitana de Lisboa	31 100
Bordeaux	Francie	Nouvelle-Aquitaine	29 900
Wolverhampton	Velká Británie	West Midlands	29 843
Leicester	Velká Británie	East Midlands	29 838
Nikósie	Kypr	Kypros	29 400
Guingamp	Francie	Bretagne	29 200
Rennes	Francie	Bretagne	29 200
Pireus	Řecko	Attiki	27 900
Athény	Řecko	Attiki	27 900

Ankara	Turecko	Ankara	27 600
Lille	Francie	Nord-Pas-de-Calais	27 600
Swansea	Velká Británie	Wales	27 118
Newcastle	Velká Británie	North East	26 239
Pižeň	Česká republika	Jihozápad	24 900
Vigo	Španělsko	Galicia	24 900
Liberec	Česká republika	Severovýchod	24 400
Maribor	Slovinsko	Vzhodna Slovenija	23 900
Valencie	Španělsko	Comunitat Valenciana	23 600
Villareal	Španělsko	Comunitat Valenciana	23 600
Borisov	Bělorusko	Belarus	23 381
Bělehrad	Srbsko	Beogradski region	23 300
Petrohrad	Rusko	City of St. Petersburg	23 066
Kluž	Rumunsko	Nord-Vest	22 600
Kazaň	Rusko	Tatarstan	21 253
Porto	Portugalsko	Norte	21 200
Braga	Portugalsko	Norte	21 200
Neapol	Itálie	Campania	20 100
Malaga	Španělsko	Andalucia	20 000
Sevilla	Španělsko	Andalucia	20 000
Granada	Španělsko	Andalucia	20 000
Baku	Ázerbájdžán	Azerbajjan	18 537
Giurgiu	Rumunsko	Sud - Muntenia	18 400
Soluň	Řecko	Kentriki Makedonia	16 300
Razgrad	Bulharsko	Severen tsentralen	12 800
Krasnodar	Rusko	Krasnodarski krai	12 682
Trabzon	Turecko	Trabzon	12 400
Tiraspol	Moldavsko	Moldova	12 119
Kyjev	Ukrajina	Kyiv oblast	11 594
Machačkala	Rusko	Dagestan	8 520
Dněpr	Ukrajina	Dnipropetrovs'k	4 276
Charkov	Ukrajina	Kharkiv	3 300
Oděsa	Ukrajina	Odessa	3 145
Doněck	Ukrajina	Donets'k	1 697

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat, Ukrstat, Rosstat, Statista, World economics (2023)

Tato tabulka zobrazuje veškeré regiony seřazené dle HDP/obyv. (euro), kde se konala vyřazovací fáze některé ze soutěží. Lze si povšimnout, že na prvních příčkách to jsou zejména městské regiony, kde se právě hodnoty HDP/obyv. (euro) vyskytují povětšinou nejvyšší. Nejvyšší hodnotu, ze všech zúčastněných regionů má region Bruxelles, tedy region, kde se nachází hlavní město Belgie. Mimo to je město Brusel také hlavním městem Evropské unie. Hodnota HDP/obyv. v tomto regionu činí 66 200 euro

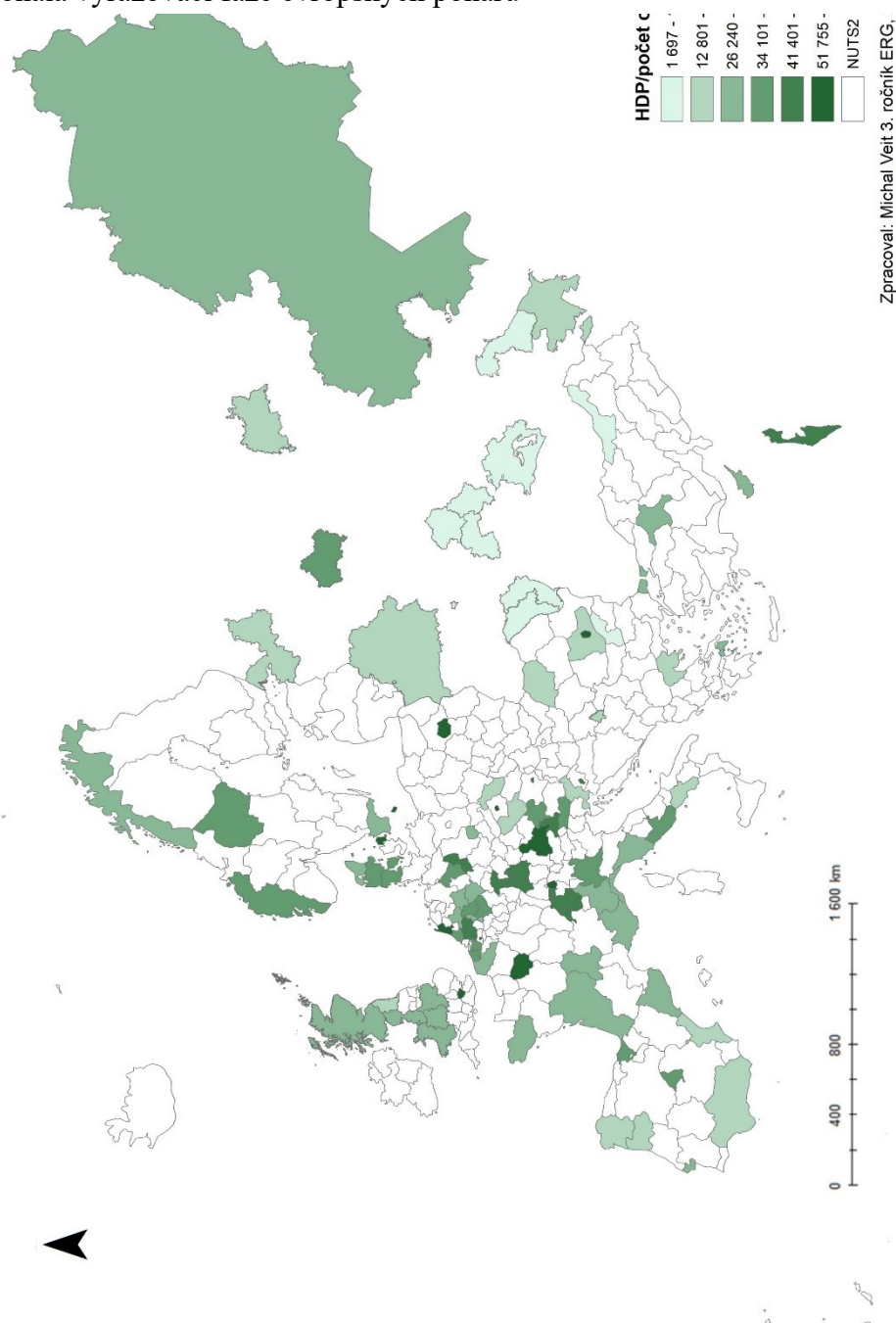
(Eurostat, 2023). Co se tohoto ukazatele týče, tak hodnoty přes 60 tis. vykazují také regiony London a Prague (Eurostat, 2023), tedy regiony, kde se nachází hlavní města Velké Británie a České republiky.

Na samotném chvostu se poté nachází ukrajinské oblasti, a celkově evropské regiony, které byly v dřívějších dobách součástí Sovětského svazu. V takových regionech se HDP/obyv. (euro) pohybuje pouze v řádu jednotek tisíců. Nejmenší hodnotu sledovaného ukazatele pak dosahuje ukrajinská oblast Donets'k s 1 697 euro/osoba (Ukrstat, 2023). Je paradoxem, že zatím co v oblasti Donets'k se pravidelně hraje nejprestižnější Liga mistrů, tak v oblasti Bruxelles jen výjimečně alespoň některá z níže postavených evropských soutěží.

Zajímavostí je, že co se týče úrovně regionů NUTS 2, v prvních třech regionech s nejvyšší hodnotou HDP/obyv. v Evropě se nevyskytuje žádný fotbalový klub, který by během sledovaného období vyřazovací fázi některé z těchto fotbalových soutěží hrál. Jedná se o regiony Luxembourg (Lucembursko) a dva irské regiony – Southern a také Eastern and Midland. V těchto třech regionech se HDP/obyv. (euro) pohybuje mezi 87 100 a 77 400 (Eurostat, 2023). Je tedy patrné, že v těchto třech regionech, kde je životní úroveň vůbec nejvyšší v celé Evropě, není fotbal hlavním předmětem zájmu, ale regiony se zaměřují spíše na jiné ekonomické aktivity.

Důležitou výchozí hodnotou pro další práci bude 33 437. Jedná se o průměr HDP/obyv. (euro) napříč všemi zkoumanými regiony, s tímto průměrem následně budou porovnávána zjištěná data.

Obrázek 1:HDP/obyv. (euro) v regionech, kde se v letech 2012-2022 konala vyřazovací fáze evropských pohárů

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat, Worldeconomics, Rosstat, Ukrstat, Statista, 2023

Kartogram zobrazuje hodnotu HDP/obyv. (euro) pouze v regionech, kde se během sledovaného období, tedy 2012-2022 nacházelo některé z měst, které se vyřazovací fáze evropských klubových pohárových soutěží účastnilo. Jak již bylo zmíněno v metodické kapitole, pro účely analýzy jsou velikosti regionů upraveny, aby bylo možné za tyto jednotky dohledat potřebná data. Jedná se o regiony velikosti NUTS 1, NUTS 2, i celé

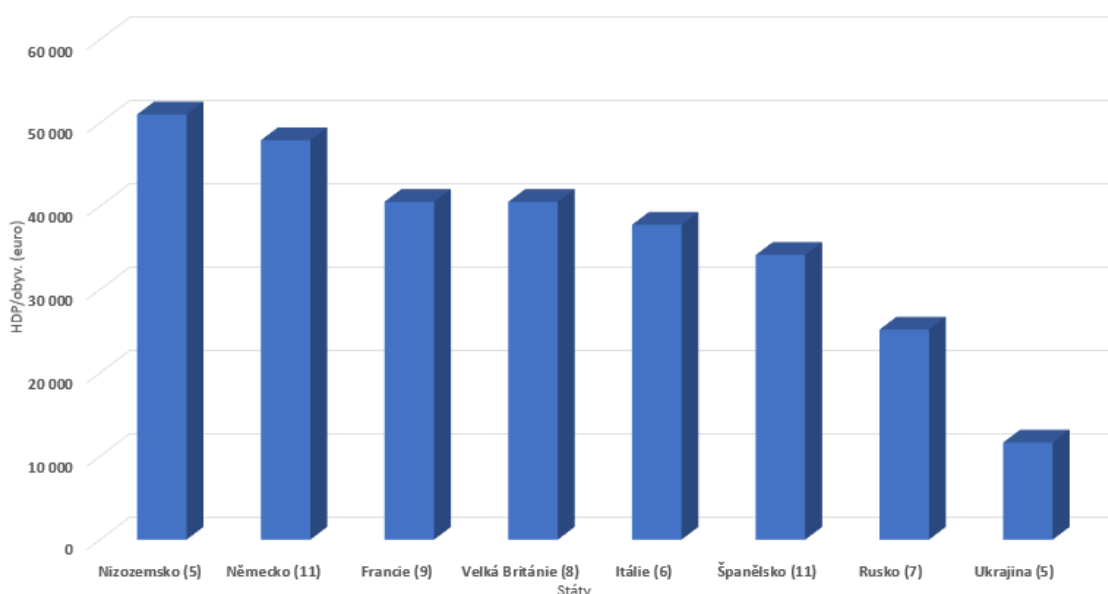
státy – a to v případě států malých svojí rozlohou nebo státy, kde bylo pouze jedno účastnické město.

Jsou zde zahrnuty regiony s nejvyššími podíly v HDP/obyv. (euro) v Evropě, až po ty regiony, kde se tato hodnota pohybuje na opačném konci pořadí. Z kartogramu lze vypožorovat, že největší množství zastoupených regionů se nachází zejména v západní Evropě, ve státech jako: Německo, Francie, Španělsko, Velká Británie nebo Itálie. Jedná se z velké části o regiony, kde se nachází hlavní město dané země. Přítomnost metropole je mnohdy důvodem, proč se jedná o regiony s vysokým podílem HDP/obyv. (euro).

V případě států východní a jihovýchodní Evropy se jedná o regiony, kde se HDP/obyv. (euro) nenachází na tak vysokých hodnotách, jako je tomu v regionech západní Evropy. Jedná se v mnohých případech o regiony, které si navzájem nejsou sousední. Výjimkou jsou regiony nacházející se na Ukrajině, kde je takových regionů pět. Nejedná se ovšem o regiony s nikterak vysokými hodnotami HDP/obyv., jak je tomu v mnohých případech východní Evropy – jak dokazuje i tento kartogram.

Velmi nízká koncentrace regionů, kde se vyřazovací fáze evropských pohárů konala je pak například na Balkánském poloostrově, jedná se zejména o regiony, kde se nachází území států Srbska, Rumunska, Řecka a Turecka. Součástí vymezení jsou pro účely evropských pohárových soutěží také státy jako Izrael, Kazachstán, Kypr nebo Ázerbájdžán (viz. metodická kapitola), jež jsou zahrnuty i v případě tohoto kartogramu.

Obrázek 2: Státy s pěti a více městy ve vyřazovací fázi evropských pohárů dle HDP/obyv.

Zdroj: vlastní zpracování, Tradingeconomics, 2023

Sloupcový graf znázorňuje HDP/obyv. (euro) v zemích, kde se za sledované období vyskytlo pět nebo více měst (ne tedy klubů), které by se zúčastnily některých z evropských klubových soutěží. Takových zemí se ve sledovaném období vyskytlo osm, a počet měst v každé z těchto zemí se pohybuje mezi pěti a jedenácti. Nejvíce zúčastněnými městy napříč všemi státy disponují Německo a Španělsko, takových měst bylo v obou těchto zemích jedenáct. Ovšem zatímco Německo se nachází, co se srovnávaných zemí týče, na druhém místě ve výši HDP/obyv. (euro) s hodnotou 47 921 (Tradingeconomics, 2023), Španělsku náleží v tomto pořadí místo šesté s hodnotou HDP/obyv. 34 163 euro (Tradingeconomics, 2023). Nejvyšší hodnotu tohoto ukazatele vykazuje Nizozemsko s 51 018 euro/obyv., ovšem co se zastoupení měst ve vyřazovacích fázích pohárových soutěží týče, těch má Nizozemsko „pouze“ pět. Za paradox by se dalo považovat, že stejné zastoupení jako zmiňované Nizozemsko, co se počtu měst ve vyřazovacích fázích pohárové Evropy týče má také Ukrajina, ovšem zde je hodnota HDP/obyv. (euro) pouze 11 664. Jedná se tak o pouhých 21 % HDP Nizozemska (Tradingeconomics, 2023).

Ohledně takového ukazatele by se dala závislost ekonomické síly HDP/obyv. (euro) daného státu a počtu měst z dané země ve vyřazovacích fázích evropských pohárů vyloučit. Taková závislost se zde projevuje pouze v minimálním rozsahu.

Tabulka 2: Průměr HDP/obyv. (euro) v regionech, kde se hrály jednotlivé evropské soutěže

	LM	EL	EKL
Průměr HDP/obyv. (euro)	34 358	33 227	38 499
Počet regionů	32	90	22

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat, World economiccs, Rosstat, Ukrstat, Statista (2023)

V tabulce výše je zobrazováno HDP/obyv. (euro) v průměru za veškeré regiony, které se jednotlivých soutěží účastnily. Cílem této tabulky je poukázat na to, zda je výše takového průměru odpovídající postavení soutěže, ke které je tento průměr řazen. Tedy zda Lize mistrů odpovídá nejvyšší průměr, Evropské lize střední z těchto průměrů a Evropské konferenční lize nejnižší z těchto hodnot.

Analýza ovšem ukázala výsledky zcela odlišné. Nejvyššího průměru HDP/obyv. (euro) dosáhly regiony, jež se zúčastnily v hierarchickém pořadí až soutěže nejnižší úrovně. Regiony účastníci se Ligy mistrů zaujímají střední z hodnot průměrů HDP/obyv. (euro). Nejnižšího průměru poté dosáhly souhrnně regiony, které se účastnily vyřazovací fáze Evropské ligy.

Tento ukazatel tedy do jisté míry také vyvrací závislost ekonomické síly regionů na tom, jaké z těchto tří soutěží se regiony účastní. Ke zkrácení výsledku může docházet také tím, že se v každé ze soutěží porovnává jinak obsáhlý soubor regionů. Jedná se o rozpětí mezi 22–90 regiony.

4.1 Liga mistrů

Jak již bylo dříve zmíněno, jedná se o nejprestižnější ze tří evropských klubových soutěží. Vyskytují se zde každoročně nejúspěšnější evropské kluby, které disponují astronomickými financemi, a tento aspekt je bezpochyby jednou z nejvíce klíčových podmínek jejich úspěchu.

Tabulka 3: Regiony s více než jedním městem ve vyřazovací fázi Ligy mistrů mezi lety 2012-2022 dle HDP/obyv. (EUR)

Město	Stát	Region	HDP/obyv. (EUR)
Milán, Bergamo	Itálie	Lombardia	41 400
Manchester, Liverpool	Velká Británie	North West	32 078
Malaga, Sevilla	Španělsko	Andalucia	20 000

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat (2023)

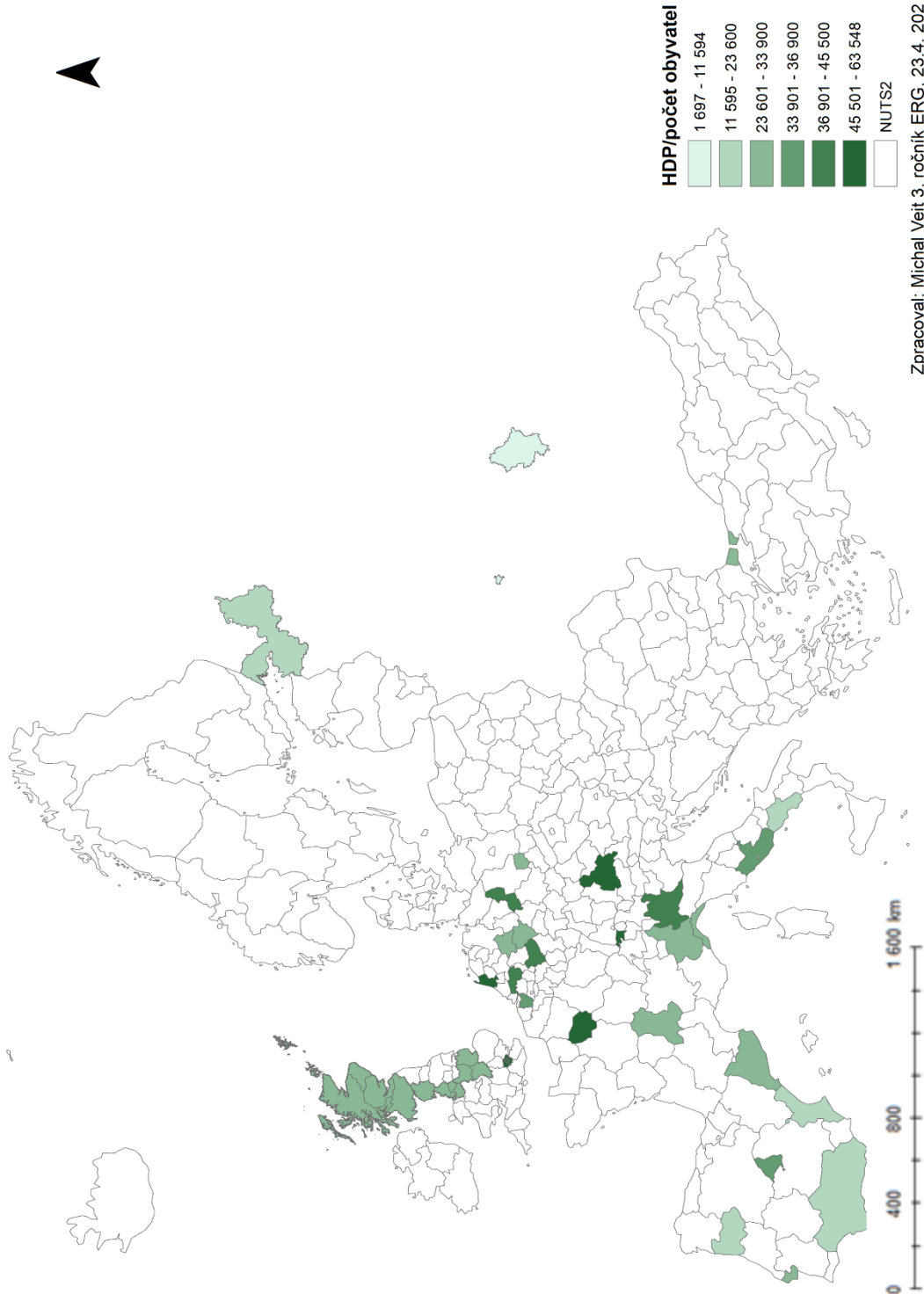
Tato tabulka demonstruje pouze ty regiony, ve kterých se nachází více než jedno z měst, které se účastnilo vyřazovací fáze Ligy mistrů. Nejsou zde tedy zahrnuta města, ve kterých se nachází více fotbalových klubů. Pokud je tedy v jednom městě více klubů, které působily ve vyřazovací fázi Ligy mistrů během sledovaného období, ale toto město je v daném regionu samotné, není součástí této tabulky.

Tabulka se zaměřuje zejména na zobrazení ekonomické síly regionů, kde se nachází více než jedno účastnické město. Tato ekonomická síla se vyjadřuje nejčastěji právě v HDP/obyv. (euro). Celkový počet regionů, kde se během sledovaného období vyřazovací fáze Ligy mistrů hrála je 32, a však pouze ve třech regionech je více jak jedno město, které se této vyřazovací fázi účastnilo.

Nejedná se o regiony, které by, co se HDP/obyv. (euro) týče patřily mezi nevyspělejší v Evropě. Vezmeme-li v potaz, že průměr tohoto ukazatele mezi sledovanými evropskými regiony je zmíněných 33 437, Italský region Lombardia je na 124 % tohoto průměru a španělský region Andalucia na jeho 60 %. Anglický region North West do takového průměru téměř spadá, nicméně za ním mírně zaostává (Eurostat, Statista, 2023).

Účelem takové tabulky je také nastínit, zda jsou ekonomické aktivity spojené s fotbalem zaměřeny pouze na jedno město v daném regionu, nebo jsou tyto činnosti rozmístěny i do jiných měst daného regionu. Souhrnně by se dalo říct, že velikost takového ukazatele nemá z celkového pohledu absolutní vliv na počet měst daného regionu, které se účastnily nejprestižnější soutěže. Ke zkreslení takového výsledku ale může přispět fakt, že tyto regiony byly ve sledovaném období pouze tři.

Obrázek 3: HDP/obyv. (euro) v regionech, kde se mezi lety 2012-2022 konala vyřazovací fáze Ligy mistrů

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat, Worldeconomics, Rosstat, Ukrstat, Statista, 2023

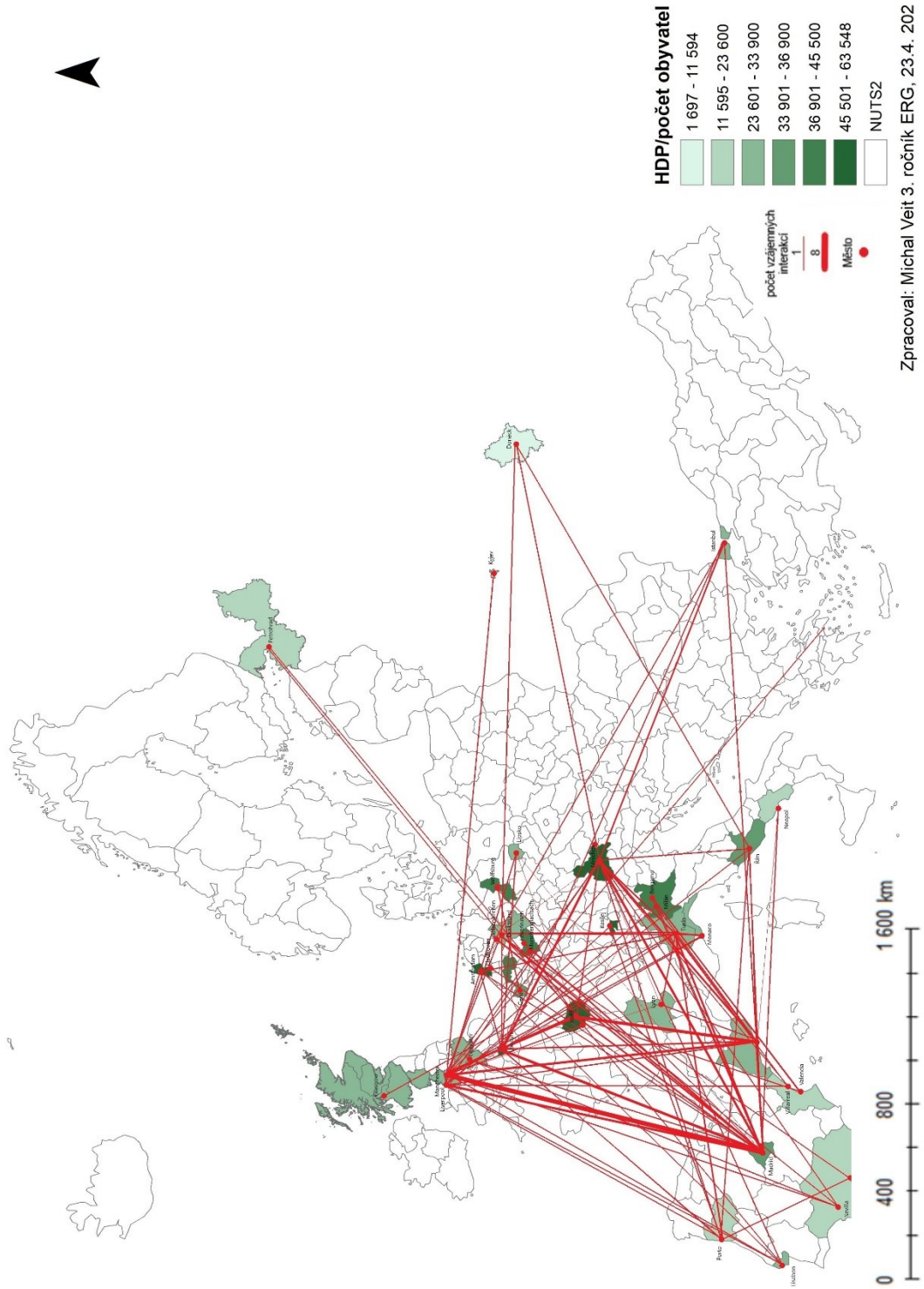
Jedná se o kartogram HDP/obyv. (euro), který zahrnuje pouze ty regiony, kde se nacházelo ve sledovaném období některé z měst, jenž hrálo vyřazovací fázi nejprestižnější Ligy mistrů. Lze zde vypořadovat, že převážné množství regionů se

nachází v západní Evropě, na Pyrenejském poloostrově, Apeninském poloostrově, a na Britských ostrovech. Jedná se o regiony, které dosahují velmi vysokých hodnot HDP/obyv. (euro).

Jsou jimi například regiony: London (63 548), Île-de-France (56 900), Oberbayern (56 600) nebo Noord-Holland (54 400) (Eurostat, Statista, 2023). Obecně lze konstatovat, že se jedná povětšinou o velmi vyspělé státy, kde se tyto zúčastněné regiony nachází. Lze zde spatřovat patrnou souvislost mezi ekonomickou výkonností regionů (výší HDP/obyv.) a úspěšností tamních fotbalových celků. Množství regionů, co se západní Evropy týče, se nachází v zemích Beneluxu, a přilehlých německých regionech: Köln, Münster, Arnsberg Braunschweig. V případě států Beneluxu a německé spolkové země Severní Porýní-Vestfálsko se jedná o regiony s mimořádnou schopností produkce HDP/obyv., tedy o velmi ekonomicky silné regiony.

Na opačném pólu regionů, jež se vyřazovací fáze Ligy mistrů zúčastnily se poté nachází malé množství regionů z východní Evropy a Balkánského poloostrova. Jedná se o regiony povětšinou s průměrnou výší HDP/obyv. (euro) v evropském kontextu, a v případě ukrajinských regionů o velice podprůměrnou. Z východní Evropy se jedná jmenovitě o regiony: Sankt Peterburg, Moscow, Donets'k a Kiev, z Balkánského poloostrova pak o region Istanbul.

Obrázek 4: Vzájemné interakce mezi jednotlivými regiony ve vyřazovací fázi Ligy mistrů v letech 2012.2022

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat, Worldeconomics, Rosstat, Ukrstat, Statista, 2023

Mapa znázorňuje vzájemné zápasy mezi evropskými městy ve vyřazovací fázi Ligy mistrů mezi lety 2012-2022. Nejvíce interakcí mezi městy se odehrává v regionech s vysokým podílem HDP/obyv. (euro). Jedná se například o regiony, které mají za svá centra města jako: Mnichov, Paříž, Londýn, Amsterdam nebo Milán. Většina takových vzájemných zápasů se odehrává mezi městy v západní Evropě a pouze zlomek zápasů směřuje na východ nebo na Balkánský poloostrov.

Regiony z této části evropského kontinentu, které se vyřazovací fáze Ligy mistrů účastnily nejsou povětšinou hlavní města jednotlivých států. Jediné východoevropské hlavní město je Kyjev. Dalšími regiony, jež se účastnily vyřazovací fáze Ligy mistrů jsou ty s městy jako: Istanbul, Doněck, Petrohrad a Pireas.

4.2 Evropská liga

V hierarchickém pořadí se jedná o druhou nejprestižnější evropskou soutěž, kterou hrají mnohdy méně známé kluby. V této soutěži postupem času účinkují mimo jiné také kluby, které se ve skupinové fázi Ligy mistrů umístily na třetím místě.

Tabulka 4: Regiony s více než jedním městem ve vyřazovací fázi Evropské ligy mezi lety 2012-2022 dle HDP/obyv. (euro)

Město	Stát	Region	HDP/obyv. (EUR)
Amsterdam, Alkmaar	Nizozemsko	Noord-Holland	54 400
Tel Aviv, Beerševa	Izrael	Israel	51 754
Milán, Bergamo	Itálie	Lombardia	41 400
Madrid, Getafe	Španělsko	Comunidad de Madrid	36 900
Bilbao, San Sebastian	Španělsko	Pais Vasco	34 900
St. Etienne, Lyon	Francie	Rhône-Alpes	33 900
Monaco, Nice	Monaco	Liguria	32 800
Manchester, Liverpool	Velká Británie	North West	32 078
Guingamp, Rennes	Francie	Bretagne	29 200
Pireus, Athény	Řecko	Attiki	27 900
Valencie, Villarreal	Španělsko	Comunitat Valenciana	23 600
Porto, Braga	Portugalsko	Norte	21 200
Sevilla, Granada	Španělsko	Andalucia	20 000

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat, Statista, World economics (2023)

Podobným způsobem jako v předchozí tabulce jsou zde zobrazeny regiony, ve kterých se nachází více jak jedno účastnické město. Vzorek je zde rozmanitější, než je tomu na příkladu Ligy mistrů. Jedním z důvodů je bezpochyby také počet klubů, které každoročně obě tyto soutěže hrají. Zatím co u Ligy mistrů je tento počet klubů každý rok

šestnáct, tak až do vzniku Evropské konferenční ligy byl počet klubů ve vyřazovací fázi Evropské ligy třicet dva, tedy devět z deseti sledovaných let.

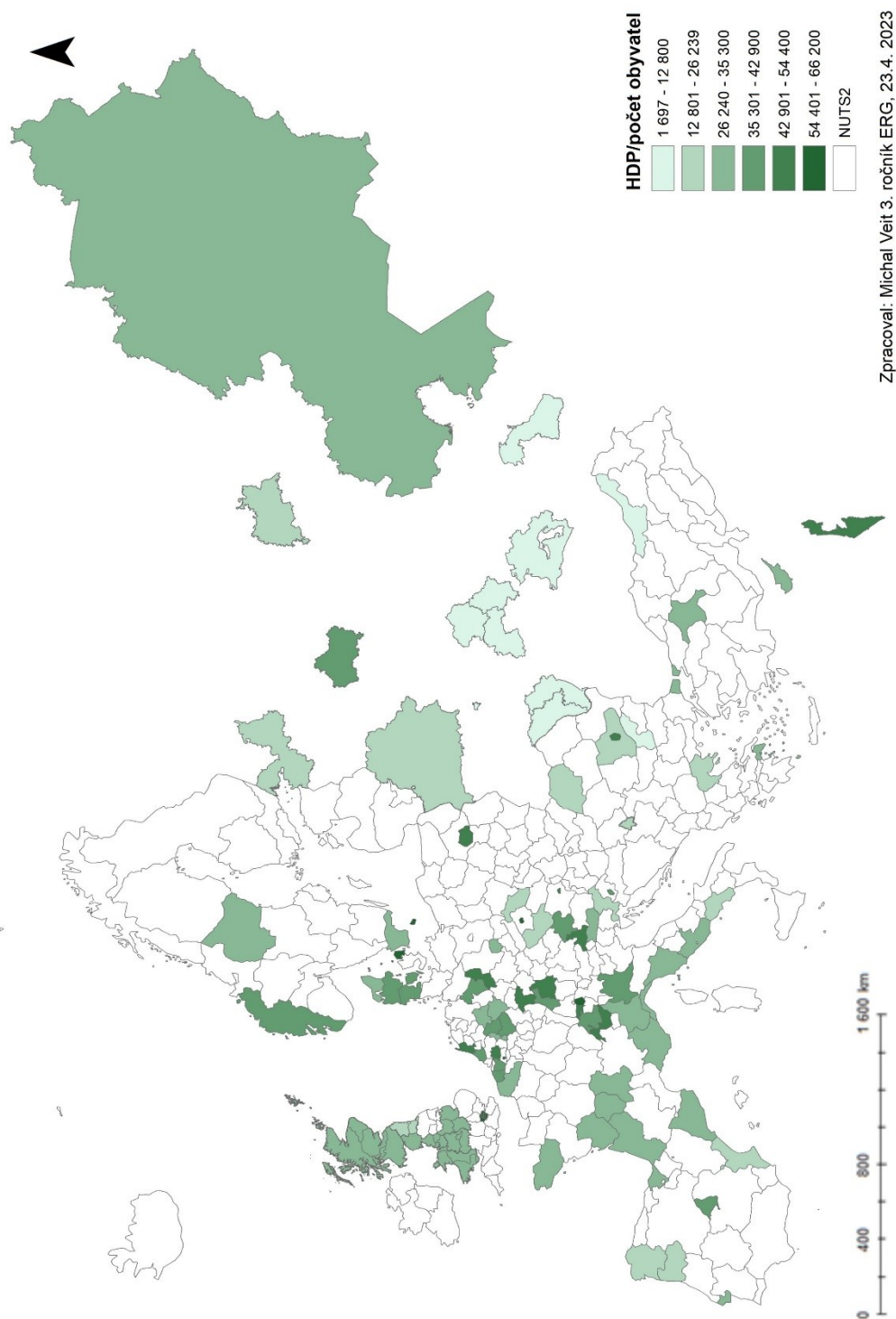
Zatím co na příkladu zmíněné Ligy mistrů se vyskytly pouze tři regiony s více než jedním městem, které se účastnilo, na příkladu Evropské ligy se jedná o třináct takových regionů. Nutno dodat, že jsou mezi těmito třinácti regiony zahrnuty také všechny tři, které se vyskytly také v tabulce stejného ukazatele ve vyřazovací fázi Ligy mistrů.

Nejvyšší hodnotou HDP/obyv. – 54 400 euro disponuje nizozemský region Noord - Holland, což je ve srovnání s nejvyšší hodnotou na příkladu Ligy mistrů o 13 tis. více. Pokud budeme brát v potaz, že zmíněný průměr všech zkoumaných regionů je 33 437, nachází se region Noord-Holland velmi výrazně nad tímto průměrem (Eurostat, 2023).

Tabulku obdobně jako na příkladu Ligy mistrů uzavírá španělský region Andalucia s hodnotou HDP/obyv. 20 000 euro. Šest ze třinácti regionů v tabulce regionů, jež se zúčastnily vyřazovacích bojů Evropské ligy dosahuje hodnot HDP/obyv. nad zmíněným průměrem všech pozorovaných regionů – tedy 33 437. Převážná část následujících regionů v pořadí pak za tímto průměrem nepříliš zaostává.

Na příkladu Evropské ligy si lze všimnout, že zde se může závislost mezi ekonomickou situací v regionu a množstvím klubů ve vyřazovací fázi Evropské ligy do jisté míry navzájem podmiňovat.

Obrázek 5:HDP/obyv. (euro) v regionech, kde se mezi lety 2012-2022 konala vyřazovací fáze Evropské ligy

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat, Worldeconomics, Rosstat, Ukrstat, Statista, 2023

Kartogram demonstruje HDP/obv. (euro) v jednotlivých evropských regionech, kde se během let 2012-2022 odehrála vyřazovací fáze Evropské ligy. Množství regionů je zde ze všech tří analyzovaných soutěží nejpočetnější. Tomuto faktu nahrává také to, že vyřazovací fázi Evropské ligy odehraje každoročně dvakrát více klubů než vyřazovací fázi Ligy mistrů. I zde lze spatřovat velké množství regionů (nejen) z fotbalově vyspělých zemí jako je: Velká Británie, státy Beneluxu, Německo, Francie, Itálie nebo Španělsko.

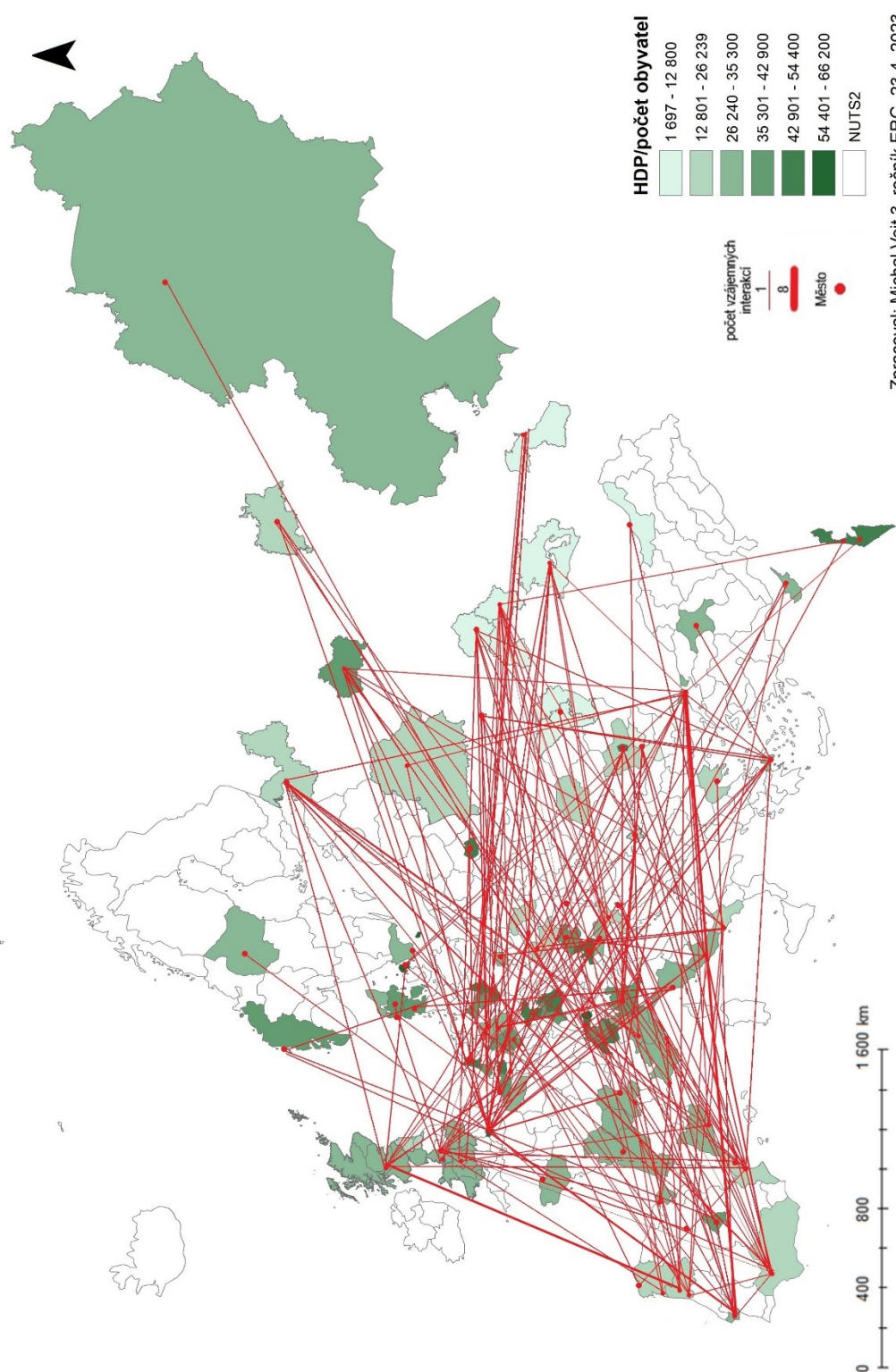
Ve srovnání s kartogramem, který zobrazuje vyřazovací fázi Ligy mistrů se zde vyskytuje také velké množství regionů z dalších zemí jako je: Dánsko, Česká republika, Švýcarsko, Rakousko a regionů ze zemí východní Evropy a Balkánského poloostrova. Ovšem i zde ve srovnání s Ligou mistrů převažuje počet regionů ze západní Evropy, nad těmi z východní Evropy.

Lze zde snadno vypořádat, že se vyřazovací fáze Evropské ligy účastnily v mnohých případech hlavní města jednotlivých států, kde jsou hodnoty HDP/obv. (euro) z daných států často vůbec nejvyšší. Jedná se například o: Kodaň, Londýn, Prahu, Vídeň, Varšavu, Záhřeb, Bukurešť, Bělehrad, Ankaru, Moskvu nebo řecké Athény.

Státy jako například: Kypr, Kazachstán, Bělorusko, Moldavsko zde měly zastoupení v podobě jediného města. Toto spolu s dostupností dat je důvodem, proč jsou tyto státy znázorněny jako jeden celek (viz. metodická kapitola).

Za povšimnutí stojí zejména množství regionů z Ukrajiny, které se vyřazovací fáze Evropské ligy účastnily. Jmenovitě se jedná o regiony: Donets'k, Odessa, Kharkiv, Dnipropetrovs'k a Kyiv oblast. Tyto regiony patří mezi ty s nejnižší hodnotou HDP/obv. (euro) ze všech, které se vyřazovací fáze Evropské ligy účastnily, i přesto je takových regionů z Ukrajiny pět. Lze tedy v této oblasti vyloučit přímou souvislost mezi výší HDP/obv. (euro) v jednotlivých regionech (i Ukrajině jako celém státu) na úspěšnosti tamních fotbalových klubů na evropské scéně.

Obrázek 6: Vzájemné interakce mezi jednotlivými regiony ve vyřazovací fázi Evropské ligy v letech 2012.2022

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat, Worldeconomics, Rosstat, Ukrstat, Statista, 2023

Pokud srovnáme mapu vzájemných zápasů vyřazovací fáze Evropské ligy a Ligy mistrů mezi lety 2012-2022 je patrné, že spojnic mezi evropskými městy se zde nachází značně více. Důvodem je, jak již bylo zmíněno, že vyřazovací fázi Evropské ligy hraje každoročně třicet dva klubů, kdežto Ligy mistrů jen šestnáct. Ve srovnání s Ligou mistrů vidíme, že zde je značný podíl mezinárodních zápasů směřován do východní Evropy a na Balkánský poloostrov. Ve srovnání s vyřazovací fází Ligy mistrů se zde účastní také státy jako: Kazachstán, Izrael, Kypr, Moldavsko nebo Bělorusko, co se klubů z východní a jihovýchodní Evropy týče.

V těchto regionech není hodnota HDP/obyv. (euro) nikterak vysoká, za výjimku by se dal považovat stát Izrael jako celek nebo region, kde se nachází hlavní město Ruské federace – Moskva. Ovšem stejně jako je tomu na příkladu Ligy mistrů, je větší část interakcí situována na západ, do regionů, kde jsou hodnoty HDP/obyv. (euro) na vyšších hodnotách.

4.3 Evropská konferenční liga

Jedná se o v pořadí nejnižší postavenou ze všech tří evropských klubových soutěží, která vznikla v roce 2019 a první ročník byl odehrán pohárovou sezónou 2021/22. Výsledky analýzy tedy může tento fakt zkreslovat a být nevýhodou oproti zbylým dvěma soutěžím, kde bylo odehráno deset ročníků během deseti sledovaných let.

Tabulka 5: Regiony, které se účastnily vyřazovací fáze Evropské konferenční ligy 2021/22 dle HDP/obyv. (euro)

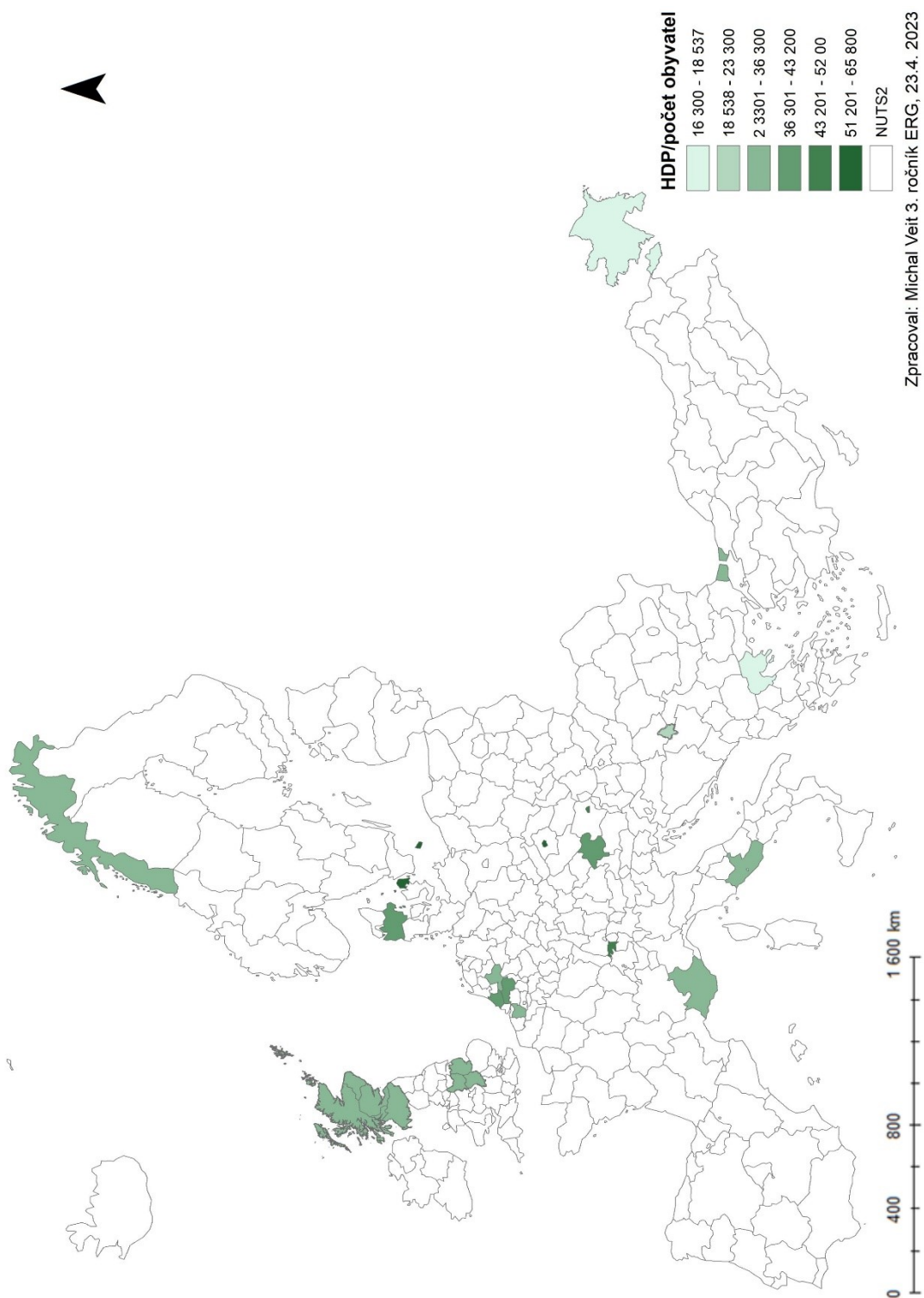
Město	Stát	Region	HDP/obyv. (EUR)
Praha	Česká republika	Prague	65 800
Kodaň	Dánsko	Hovedstaden	57 700
Alkmaar	Nizozemsko	Noord-Holland	54 400
Tel Aviv	Izrael	Israel	51 754
Basilej	Švýcarsko	Nordwestschweiz	51 200
Vídeň	Rakousko	Wien	46 500
Eindhoven	Nizozemsko	Noord-Brabant	43 200
Rotterdam	Nizozemsko	Zuid-Holland	41 200
Linec	Rakousko	Oberösterreich	40 900
Herning	Dánsko	Midtjylland	39 000
Randers	Dánsko	Midtjylland	39 000
Gent	Belgie	Oost-Vlaanderen	36 300
Řím	Itálie	Lazio	35 300
Bodo	Norsko	Nord Norge	33 800
Glasgow	Velká Británie	Scotland	33 644
Arnhem	Nizozemsko	Gelderland	33 600
Istanbul	Turecko	Istanbul	33 200
Marseille	Francie	Provence-Alpes-Côte d'Azur	32 300
Leicester	Velká Británie	East Midlands	29 838
Rennes	Francie	Bretagne	29 200
Bělehrad	Srbsko	Beogradski region	23 300
Baku	Ázerbájdžán	Azerbajjan	18 537
Soluň	Řecko	Kentriki Makedonia	16 300

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat, Statista, Tradingeconomics, 2023

Tabulka znázorňuje jednotlivé regiony, které se účastnily vyřazovací fáze Evropské konferenční ligy v jediném doposud odehraném ročníku – tedy 2021/22 seřazené dle HDP/obyv. (euro). Rozptyl tohoto ukazatele je napříč celou touto tabulkou poměrně mohutný, zatímco region Prague, kde se nachází hlavní město České republiky – Praha, vykazuje hodnotu HDP/obyv. (euro) 65 800, a tím se řadí mezi evropské regiony úrovně NUTS 2 s nejvyšší hodnotou tohoto ukazatele, řecký region Kentriki Makdedonia, kde se nachází město Soluň vykazuje hodnotu tohoto ukazatele 16 300.

Pokud obě tyto hodnoty srovnáme s již zmiňovaným evropským průměrem za všechny zkoumané regiony napříč soutěžemi – 33 437, vidíme že zatímco region Prague se blíží dvojnásobku takového průměru, region Kentriki Makdedonia nedosahuje ani poloviny takového průměru.

Obrázek 7:HDP/obyv. (euro) v regionech, kde se mezi lety 2012-2022 konala vyřazovací fáze Evropské konferenční ligy

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat, Worldeconomics, Rosstat, Ukrstat, Statista, 2023

Jedná se o soutěž, ze které byl během analyzovaného období odehrán jediný ročník. Zejména tento fakt je důvodem, minimálního množství zúčastněných regionů ve srovnání s regiony, jež se účastnily vyřazovací fáze Evropské ligy nebo Ligy mistrů. Ve většině případů se jedná o jediný region, z každého státu, který se účastnil. Výjimkou jsou pak Velká Británie, Dánsko a Nizozemsko, které mají ve vyřazovací fázi Evropské konferenční ligy zastoupení více regionů.

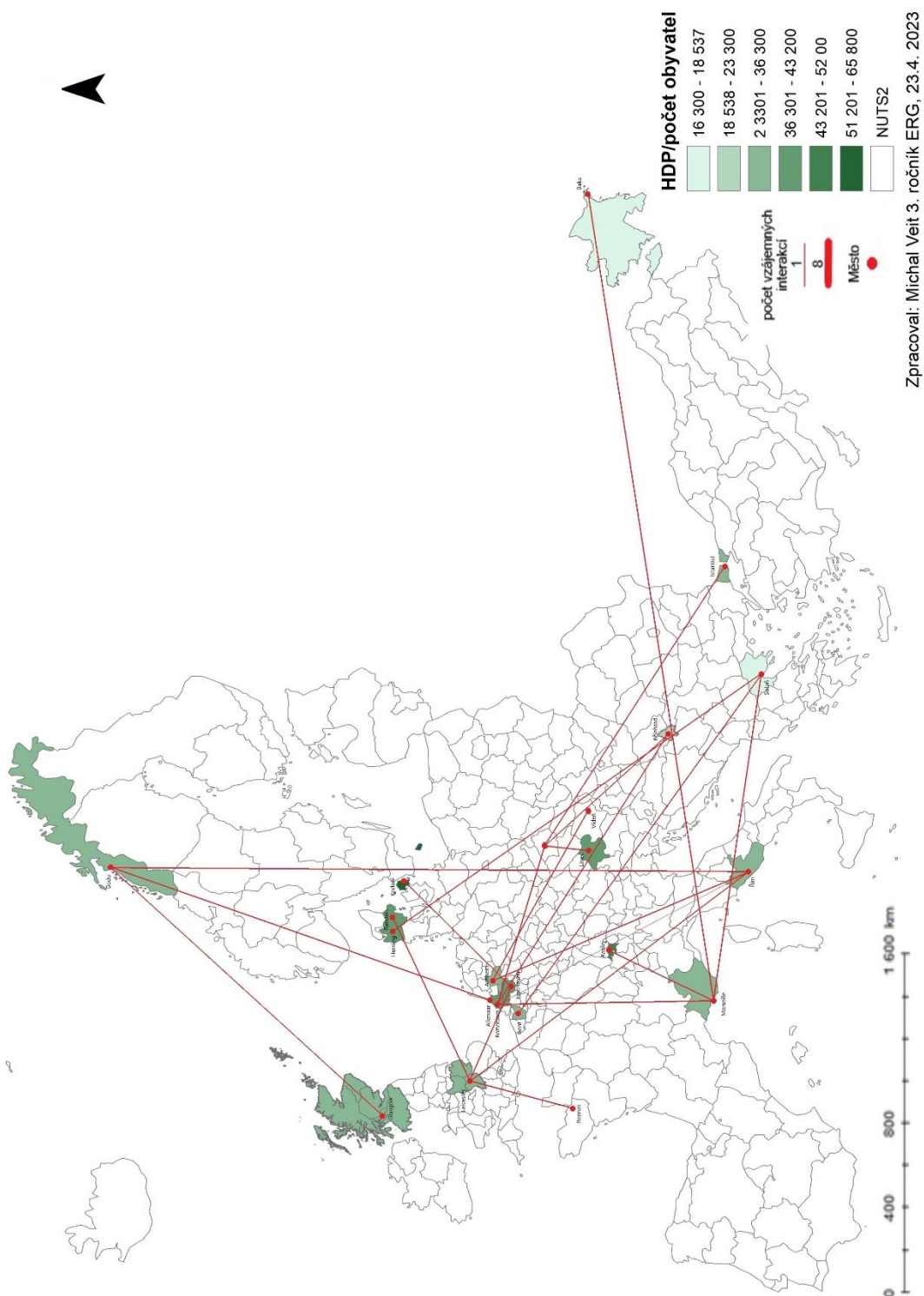
Je zajímavostí, že (nejen) fotbalové velmoci jako Německo nebo Španělsko zde neměly zastoupení ani v podobě jediného regionu. A státy jako Francie nebo Itálie zde byly zastoupeny právě jedním z regionů. Tento aspekt poukazuje na fakt, že tím, že se jedná v hierarchickém pořadí o nejnižší postavenou soutěž ze tří zmiňovaných, tak fotbalově více vyspělé státy účinkují spíše ve výše postavených soutěžích.

Lze očekávat, že v průběhu následujících let, kdy si liga bude budovat již svoji tradici, bude v Evropské konferenční lize přibývat množství klubů z východní a jihovýchodní Evropy, kde se životní úroveň tamních obyvatel pohybuje níže, než je tomu tak u obyvatel západní a střední Evropy.

Usuzujeme tak z faktu, že města a regiony, kde je HDP/obyv. (euro) vyšší, budou účinkovat spíše v hierarchicky výše postavených soutěžích, kdežto města a regiony, kde je tento ukazatel naopak na nižších hodnotách budou odsouzena právě k účinkování v Evropské konferenční lize. Toto je také jedním z důvodů, proč tato soutěž v roce 2019 vznikla, aby měly možnost prosadit se také kluby ze států s nižší životní úrovní.

Jediný odehraný ročník ovšem toto nikterak nepotvrdil, ba naopak. Množství klubů, a tak i regionů ze západní Evropy zde převažuje nad tímto počtem z východní Evropy. Pokud budeme brát v potaz aktuálně rozehranou vyřazovací fázi ročníku 2022/23, zde se účastnilo větší množství klubů z východní Evropy a Balkánského poloostrova. Jedná se konkrétně o tři kluby z Turecka, a po jednom klubu z: Rumunska, Moldavska, Ukrajiny, Ázerbájdžánu, Bulharska.

Obrázek 8: Vzájemné interakce mezi jednotlivými regiony ve vyřazovací fázi Evropské konferenční ligy v letech 2012.2022

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat, Worldeconomics, Rosstat, Ukrstat, Statista, 2023

Ve srovnání vyřazovací fáze Evropské konferenční ligy s Ligou mistrů a Evropskou ligou si lze povšimnout malého počtu vzájemných interakcí mezi jednotlivými městy – regiony. Důvodem je, že soutěž stihla ve sledovaném období odehrát, kvůli svému pozdějšímu vzniku (2019), pouze jednu kompletní sezonu. Spektrum zúčastněných regionů lze považovat za velmi rozmanité, co se jejich geografické polohy týče, nicméně všechny tyto regiony, vyjma Ázerbájdžánu, disponují vysokými hodnotami HDP/obyv. (euro).

Ovšem jako je tomu v předchozích zmiňovaných soutěžích, převažuje zde podíl regionů – měst ze západní Evropy, nicméně jejich převaha není nikterak zásadní, jako je tomu u předchozích dvou, výše postavených soutěží. V tomto lze spatřovat do jisté míry logiku věci. Jedním z důvodů vzniku Evropské konferenční ligy bylo také dát větší možnost klubům z východní a jihovýchodní Evropy se prosadit na evropské scéně.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo postihnout za pomoci užití množství výstupů a statistik dělení regionů jádra a regionů periferie v prostředí evropského klubového fotbalu na mezinárodní scéně. Předpokladem veřejnosti by mohlo být, že tyto dvě odvětví se budou vzájemně prolínat. Tedy, že v regionech, které disponují vysokou životní úrovní, budou také fotbalové kluby slavit své úspěchy, kdežto v regionech, kde je tato životní úroveň nižší, tomu bude právě opačně.

K provedení takové analýzy byly použity tři výzkumné otázky:

- Existuje přímá souvislost mezi úspěchy fotbalových klubů a ekonomickým zázemím jejich domovských regionů?
- Bude převážná část interakcí omezena na území tzv. Modrého banánu?
- Je patrná fantomová hranice mezi západní a východní Evropou, jako je to u mnohých jiných ukazatelů, nebo se zde již tato hranice smývá?

Položíme-li si otázku, zda existuje tedy přímá souvislost mezi úspěchy fotbalových klubů a ekonomickým zázemím jejich domovských regionů, odpovědí existuje celá řada. Velmi povrchově bychom mohli odpovědět, že ano, ovšem při hlubším ponoření do tématu, lze spatřovat množství odchylek, které toto tvrzení vyvracejí. V případě regionů ze střední a západní Evropy lze zde takovouto souvislost spatřovat. Ovšem ve východní a jihovýchodní Evropě, a to i v zemích, které z geografického hlediska do Evropy nespádají, lze spatřit regiony (státy) s ne příliš vysokou životní úrovní, které se evropských klubových pohárových soutěží ve sledovaném období účastnily.

Názorným příkladem takového tvrzení je například Ukrajina, kde se pohybují hodnoty HDP/obyv. (euro) velmi nízko, ale vyskytuje se zde mnoho klubů, které se vyřazovacích fází jednotlivých soutěží účastnily. Za odpověď by se tedy dalo považovat, že v zemích zejména západní a střední Evropy tato závislost platí, v zemích východní a jihovýchodní Evropy nikoli.

Co se týče druhé výzkumné otázky – zda bude převážná část interakcí omezena na území tzv. modrého banánu, odpověď poskytují kartografické výstupy – mapy, které tyto interakce znázorňují pomocí linií, v každé ze tří soutěží zvlášť. Souhrnně za všechny tyto tři soutěže lze říci, že na území modrého banánu se nachází velký podíl veškerých interakcí. Důvodem je zajisté vysoká životní úroveň v těchto regionech, která se promítá

ve všech odvětvích, fotbalové prostředí tak není výjimkou. Nejpatrnějším příkladem je zobrazení interakcí v Lize mistrů, jak by se dalo očekávat, kde se vzájemné interakce mezi kluby, až na menší množství výjimek, vyskytují pouze na území modrého banánu. Výraznou výjimkou je Španělsko, zde je ale důvodem dlouholetá fotbalová tradice, podobně jako například v Itálii, Velké Británii, Francii nebo Německu.

Poslední výzkumnou otázkou je, zda je v evropském klubovém fotbalovém prostředí patrná fantomová hranice mezi východní a západní Evropou, jako je tomu tak u množství jiných ukazatelů, nebo se již zde tato hranice nevyskytuje.

Pokud se budeme bavit o příkladu nejprestižnější Ligy mistrů, tato fantomová hranice je zde velmi výrazně vidět. Množství regionů a klubů ze západní Evropy je zde nesrovnatelné s množstvím, které se nachází ve východní Evropě. Vezmeme-li v potaz, že regionů, které se účastnily vyřazovací fáze Ligy mistrů bylo dohromady třicet dva, tak z tohoto počtu bylo východoevropských nebo z Balkánského poloostrova pouze pět. Jmenovitě: Donets'k, City of St. Peterburg, Kyiv city, Istanbul a Kentriki Makedonia.

Ovšem na příkladu Evropské ligy lze není takováto fantomová hranice již tolik patrná. Zde je zastoupení regionů z východní Evropy podstatně hojnější. Můžeme zde nalézt množství klubů z Ruska, Ukrajiny, Turecka, a menší množství z Kazachstánu, Běloruska nebo například Moldavska. Ovšem se zvýšením počtu východoevropských klubů jde souběžně také zvýšení klubů ze střední a západní Evropy. Důvodem k tomuto je odlišný herní formát oproti Lize mistrů, kdy zde hraje vyřazovací fázi dvojnásobný počet klubů, než je tomu tak v nejprestižnější klubové soutěži.

Seznam užitych zdrojů

- Armstrong, H., & Tylor, J. (1993). *Regional Economics and Policy*. (2. vyd.). Philip Allan.
- Blažek, J., & Uhlíř, D. (2011). *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace* (2. vyd.). Karolinum Praha.
- Borts, G. H. & Stein, J. L. (1964). *Economic Growth in a Free Market*. Columbia University Press.
- Boudeville, J. R. (1966). *Problems of Regional Economic Planning*. Edinburgh University Press.
- Brunet, R. (1989). *Les villes européennes. Rapport pour la DATAR*. RECULUS
- Cooke, P. (1983). *Theories of Planning and Spatial Development*. Hutchinson.
- Domar, E. D. (1957). *Essays in the Theory of Economic Growth*. Oxford University Press.
- Eurostat (2023). *Geodata, administrative units*. Dostupné 10. 4. 2023 z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/gisco/geodata/reference-data/administrative-units-statistical-units/nuts>
- Eurostat (2023). *HDP na obyvatele v regionech NUTS 2*. Dostupné 10. 4. 2023 z: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TGS00005/default/map?lang=en>
- Friedmann, J. (1966). A general theory of polarized development. *Growth Centres in Regional Economic Development*. Free Press.
- Gaile, G. I. (1980). The spread-backwash concept. *Regional Studies*. 14, 15-25.
- Hall, P. (1989). *Urban and Regional Planning*. (2. vyd.). Unwin.
- Harrod, R. F. (1948). *Towards a Dynamic Economics*. Macmillan.
- Heincz, B. (2022). Megaregions in the CEE region. *Hyper&Hyper*. 2
- Hermansen, T. (1972). Development poles and related theories: a synoptic review. *Growth Centres in Regional Economic Development*. The Free Press.
- Hirschmann, A. O. (1958). *The Strategy of Economic Development*. Yale University Press.

Holakovský, J. (2014). *Územní polarita socioekonomické diferenciacie Slovenska* [Bakalářská práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích], <https://theses.cz/id/obd6d9/12309324>

Chisholm, M. (1990). *Regions in Recession and Resurgence*. Unwin.

Jíra, J. (2021). *Díky do Anglie. Havlíčkův Brod už má peníze za Součka, plánuje velké věci*. Deník.cz. Dostupné 1. 4. 2023 z: <https://www.denik.cz/fotbal-perlicky/budou-stavet-slovan-uz-rozjizdi-projekty-diky-milionum-za-tomase-soucka.html>

Kaldor, N. (1970). The case for regional policies. *Scottish Journal of Political Economy*. 17, 337-348.

Kunzmann, K. R., Wegener, M. (1991). The Pattern of Urbanization in Western Europe, *Ekistics*, 58, 282-291.

Lasuén, J. R. (1969). On growth poles. *Urban Studies*. 6, 137-161.

Lutzky, N. (1990). Vor neuen Dimensionen im europäischen Verkehr. *Verkehr in neuen Europa, Mehr Mobilität—mehr Wohlstand*. PROGROS.

Metaxas, T., Tsavdaridou, M. (2013). From „blue banana“ to „red octopus“ and the development of eastern and southern european cities: Warsaw and Lisbon. *Regional and Sectoral Economic Studies*. 13(1), 15-31.

Myrdal, G. (1957). *Economic Theory and Under-developed Regions*. Gerald Duckwords.

North, D. C. (1955). Location theory and regional economic growth. *Journal of Political Economy*. 63(3), 243-258.

Parr, J. B. (1999a). Growth-pole strategies in regional economic planning: a retrospective view, part I. origins and advocacy. *Urban Studies*. 36(7), 1195-1215.

Perroux, F. (1950). Economic space: theory and applications. *The Quarterly Journal of Economics*. 64(2), 89-104.

Perroux, F. (1955). Note sur la notion de pôle de croissance. *Economie Appliquée*. 8, 307-320.

Rietveld, P. (1994). Spatial economic impact of transport infrastructure supply. *Transportation Research*. 28(4), 329-341.

Richardson, H. W. (1979). *Regional and Urban Economics*. Pitman.

- Rosstat (2023). *HDP na obyvatele v ruských oblastech a republikách*. Dostupné 10. 4. 2023 z: <https://13.rosstat.gov.ru/folder/27963>
- Statista (2023). *HDP na obyvatele ve Velké Británii*. Dostupné 10. 4. 2023 z: <https://www.statista.com/statistics/1168072/uk-gdp-per-head-by-region/>
- Streichsbierová, E. (2020). *Mateřský klub z Havlíčkova Brodu by měl brát za Součka desítky milionů*. iDnes.cz. Dostupné 1. 4. 2023 z: https://www.idnes.cz/fotbal/domaci-souteze/tomas-soucek-havlickuv-brod-prestup-west-ham-finance.A200724_561040_fot_dsouteze_tof
- Tiebout, C. (1956). Exports and regional economic growth. *Journal of Political Economy*. 64(1), 160-169.
- Tomek, M. (2019). *Odešel sociolog Immanuel Wallerstein, autor teorie fungování globálního kapitalismu*. Rozhlas.cz. Dostupné 1. 4. 2023 z: <https://wave.rozhlas.cz/odesel-sociolog-immanuel-wallerstein-autor-teorie-fungovani-globalniho-8047635?page=1>
- Toušek, V., Kunc, J., Vystoupil, J., Daněk, P., Klapka, P., Mulíček, O., Szczyrba, Z., Seidenglanz, D., Tonev, P., Vančura, M., Věžník, A., Viturka, M. (2008). *Ekonomická a sociální geografie*. Aleš Čeněk.
- Tradingeconomics (2023). *GDP per capita PPP in Europe*. Dostupné 10. 4. 2023 z: <https://tradingeconomics.com/country-list/gdp-per-capita-ppp?continent=europe>
- UEFA (2023). *Uefa club rankings*. Dostupné 1. 4. 2023 z: <https://www.uefa.com/>
- Ukrstat (2023). *HDP na obyvatele v ukrajinských oblastech*. Dostupné 10. 4. 2023 z: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/vvp/vrp/vrp2008_u.htm
- Wallerstein, I. (2004). *World-systems analysis*. (5. vyd.). Duke University Press.
- World economics (2023). *HDP na obyvatele Ázerbájdžán*. Dostupné 10. 4. 2023 z: <https://www.worldeconomics.com/Wealth/Azerbaijan.aspx>
- World economics (2023). *HDP na obyvatele Moldavsko*. Dostupné 10. 4. 2023 z: <https://www.worldeconomics.com/Wealth/Moldova.aspx>
- World economics (2023). *HDP na obyvatele Kazachstán*. Dostupné 10. 4. 2023 z: <https://www.worldeconomics.com/Wealth/Kazakhstan.aspx>

World economics (2023). *HDP na obyvatele Bělorusko*. Dostupné 10. 4. 2023 z:
<https://www.worldeconomics.com/Wealth/Belarus.aspx>

World economics (2023). *HDP na obyvatele Izrael*. Dostupné 10. 4. 2023 z:
<https://www.worldeconomics.com/Wealth/israel.aspx>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Regiony zúčastněné vyřazovací fáze evropských pohárů v letech 2012-2022 dle HDP/obyv. (EUR).....	38
Tabulka 2: Průměr HDP/obyv. (euro) v regionech, kde se hrály jednotlivé evropské soutěže	45
Tabulka 3: Regiony s více než jedním městem ve vyřazovací fázi Ligy mistrů mezi lety 2012-2022 dle HDP/obyv. (EUR)	45
Tabulka 4: Regiony s více než jedním městem ve vyřazovací fázi Evropské ligy mezi lety 2012-2022 dle HDP/obyv. (euro)	50
Tabulka 5: Regiony, které se účastnily vyřazovací fáze Evropské konferenční ligy 2021/22 dle HDP/obyv. (euro).....	56

Seznam obrázků

Obrázek 1:HDP/obyv. (euro) v regionech, kde se v letech 2012-2022 konala vyřazovací fáze evropských pohárů	42
Obrázek 2: Státy s pěti a více městy ve vyřazovací fázi evropských pohárů dle HDP/obyv.	44
Obrázek 3: HDP/obyv. (euro) v regionech, kde se mezi lety 2012-2022 konala vyřazovací fáze Ligy mistrů	47
Obrázek 4: Vzájemné interakce mezi jednotlivými regiony ve vyřazovací fázi Ligy mistrů v letech 2012.2022	49
Obrázek 5:HDP/obyv. (euro) v regionech, kde se mezi lety 2012-2022 konala vyřazovací fáze Evropské ligy	52
Obrázek 6: Vzájemné interakce mezi jednotlivými regiony ve vyřazovací fázi Evropské ligy v letech 2012.2022.....	54
Obrázek 7:HDP/obyv. (euro) v regionech, kde se mezi lety 2012-2022 konala vyřazovací fáze Evropské konferenční ligy	57
Obrázek 8: Vzájemné interakce mezi jednotlivými regiony ve vyřazovací fázi Evropské konferenční ligy v letech 2012.2022.....	59

Abstrakt

Veit, M. (2023). *Ekonomicko-geografický kontext fotbalových klubů z pohárově Evropy* [Bakalářská práce, Západočeská univerzita v Plzni].

Klíčová slova: region, jádro, periferie, ekonomika, fotbal, HDP

Již od počátků lidské civilizace se jednotlivé regiony dělily na regiony jádra, a na regiony periferie. Regiony jádra, které disponovaly bohatstvím a regiony periferie, které byly právě regiony jádra často vykořisťovány. Později se touto oblastí začaly zabývat nejrůznější teorie regionálního rozvoje, jejichž autory byli světově významní ekonomové. Regiony jádra a regiony periferie se v současných dobách mohou dělit dle nejrůznějších úrovní. Může to být na městské, státní nebo kontinentální úrovni. Práce si dává za cíl nastínit, jak se jednotlivé vztahy mezi jádry a periferiemi projevují v prostředí evropských fotbalových soutěží, a jestli se v tomto prostředí nějakým způsobem odlišují regiony jádra od regionů periferie, jako je tomu tak v prostředí ekonomických systémů.

Abstract

Veit, M. (2023). *Core-periphery relationships in the environment of European football* [Bachelor Thesis, University of West Bohemia].

Key words: region, core, periphery, economics, football, GDP

Since the beginning of human civilization, regions have been divided into core regions and periphery regions. Regions of the core, which had wealth, and regions of the periphery, which were often exploited by the regions of the core. Later, various theories of regional development, authored by world-renowned economists, began to address this area. Nowadays, core regions and periphery regions can be divided according to various levels. It may be at the city, state or continental level. This paper aims to outline how the different relationships between core and periphery regions manifest themselves in the setting of European football competitions, and whether core regions are in any way distinguished from periphery regions in this setting, as is the case in the setting of economic systems.